

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Оксана СОЛТИСІК, Анатолій РИБЧУК, Любов КВАСНІЙ

МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТИ

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Дрогобич 2024

УДК 005:37.01(072)

С60

*Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 5 від 30.05. 2024 р.)*

Рецензенти:

Свінцов О.І. – доктор економічних наук, професор кафедри математики та економіки.

Хомош Ю.С. – кандидат економічних наук, доцент, директор Дрогобицького фахового коледжу нафти і газу

Оксана Солтисік, Анатолій Рибчук, Любов Квасній.

Менеджмент освіти : методичні матеріали до семінарських занять.
Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2024. 96 с.

Посібник написаний відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Менеджмент освіти», затвердженої науково-методичною радою, і призначений для підготовки фахівців (другого) магістерського рівня вищої освіти.

У виданні вміщені методичні рекомендації до проведення семінарських занять та приклади виконання практичних завдань. Його мета – допомогти здобувачам освіти зрозуміти сутність менеджменту освіти, його ключові функції, принципи та методи.

Структурними елементами кожної теми є теоретичні відомості, тестові завдання, питання для самоконтролю. Кожен розділ містить практичні завдання, кейси, а також поради щодо впровадження та застосування теоретичних знань у практичних умовах.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Семінарське заняття 1. Концептуальні засади менеджменту освіти та система управління освітніми закладами.....	5
Семінарське заняття 2. Заклад освіти як об'єкт управління.....	17
Семінарське заняття 3. Організація освітнього процесу в закладах освіти...30	
Семінарське заняття 4. Соціально-психологічні аспекти менеджменту освіти.....	43
Семінарське заняття 5. Організація діяльності колективу закладу освіти.....	57
Семінарське заняття 6. Маркетинг у системі управління закладом освіти.....	70
Семінарське заняття 7. Управління конкурентоспроможністю закладу освіти.....	82
Предметний покажчик.....	95

ВСТУП

Менеджмент освіти на сьогодні сформувався як унікальний багатоаспектний феномен, що об'єднав у собі педагогіку та менеджмент, і за своєю сутністю характеризується подвійною природою, що дає підставу розглядати це явище як з педагогічного, так і з економічного погляду. Його роль полягає у тому, щоб забезпечити оптимальне використання людських ресурсів, підвищити якість навчання та забезпечити стаłe удосконалення управлінських процесів в освітній сфері. Педагогічний менеджмент як діяльність, пов'язана не тільки з керівництвом освітньою установою та освітнім процесом, але й діяльність, спрямована на розвиток організації через освіту його співробітників, розширення педагогічних функцій організації, формування корпоративної культури, залучення персоналу до інноваційної діяльності.

Запропоновані методичні матеріали розроблені з метою надати підтримку та допомогу у вивченні курсу "Менеджмент освіти", оскільки підвищення якості освіти, перехід її на якісно новий рівень, врахування сучасних вимог щодо модернізації освіти можливе лише за наявності у керівника методологічних знань у галузі педагогічного менеджменту. Отримані теоретичні знання допоможуть компетентно конструювати механізм управління освітнім процесом, грамотно керувати педагогічним колективом. У цьому посібнику ви знайдете необхідну інформацію та рекомендації, що допоможуть вам краще зрозуміти сутність менеджменту освіти, його ключові функції, принципи та методи. Кожен розділ містить практичні завдання, кейси, а також поради щодо впровадження та застосування теоретичних знань у практичних умовах.

Наша мета – допомогти вам розвинути не лише теоретичний базис, але й практичні навички, необхідні для успішної кар'єри в галузі освіти та управління. Ми сподіваємося, що ці матеріали стануть невід'ємною частиною навчального процесу і допоможуть вам досягти нових висот у вашій освітній та професійній діяльності.

Бажаємо вам успіхів у вивченні та застосуванні здобутих знань!

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1. Концептуальні засади менеджменту освіти та система управління освітніми закладами.

ПЛАН

1. Сутність, цілі і завдання менеджменту освіти.
2. Функції освітнього менеджменту.
3. Закономірності, принципи та методи педагогічного менеджменту.
4. Фактори ефективності та результати діяльності суб'єктів менеджменту освіти.
5. Людиноцентристський підхід в управлінні закладами освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Григоращ В. Управління закладом освіти : навчально-методичний посібник / В. Григоращ, О. Мармаза. Харків : Ранок, 2003. 160 с.
2. Гринькова М.В. Менеджмент в освіті / М.В. Гринькова, О.Г. Штепа. Полтава, 2003. 73 с.
3. Даниленко Л.І. Менеджмент інновацій в освіті. Київ : Шк. світ, 2007. 120 с.
4. Даниленко Л.І. Інноваційний освітній менеджмент : навч. посіб. Київ : Главник, 2006. 144 с.
5. Демчук В.С. Основи освітнього менеджменту. Київ : Ленвіт, 2007. 263 с.
6. Коберник О.М. Менеджмент в освіті : навчальний посібник / О.М. Коберник, М.І. Гагарін. 3 вид. Умань : ВПЦ «Візаві». 2017. 242 с.
7. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>(дата звернення: 01.03.2024)
8. Місія та стратегія Агентства. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/>(дата звернення: 01.03.2024)

9. Про ЄДЕБО. Єдина державна електронна база з питань освіти.
URL: <https://info.edbo.gov.ua/about/>(дата звернення: 01.03.2024)

10. Про освіту : Закон України. *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/conv#Text>
(дата звернення: 01.03.2024)

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

1. Сутність, цілі і завдання менеджменту освіти.

При вивченні питання "Сутність, цілі і завдання менеджменту освіти" важливо звернути увагу на такі основні моменти:

Сутність менеджменту освіти. Розуміння того, що таке менеджмент освіти і чим він відрізняється від управління в інших сферах. Може включати в себе поняття організації навчальних процесів, управління ресурсами, формування стратегій та політик у сфері освіти.

Цілі менеджменту освіти. Розуміння основних завдань, які ставлять перед собою менеджери в освітній сфері. Цілі можуть бути спрямовані на підвищення якості навчання, оптимізацію використання ресурсів, розвиток управлінських процесів, адаптацію до змін у суспільстві тощо.

Завдання менеджменту освіти. Розуміння конкретних завдань, які виникають перед керівниками в освітній галузі для досягнення поставлених цілей. Завдання можуть включати планування навчальних програм, ефективне використання фінансових ресурсів, організацію освітньої діяльності, забезпечення якості освіти та інше.

Аспекти комунікації та співробітництва. Розуміння того, що успішний менеджмент освіти передбачає ефективну комунікацію та співробітництво між всіма учасниками освітнього процесу – від учнів і вчителів до батьків, адміністраторів та громадськості.

Контекстуальний підхід. Врахування специфіки контексту, в якому функціонує освітня установа або система. Може включати в себе аналіз

соціально-економічних умов, культурних особливостей, технологічних змін тощо.

Ретельне дослідження цих аспектів допоможе зрозуміти сутність, цілі і завдання менеджменту освіти та виробити стратегії їх впровадження у практичній діяльності.

2. Функції освітнього менеджменту.

При вивченні цього питання треба розглянути такі функції освітнього менеджменту:

Планування. Розробка стратегічних та оперативних планів дій для досягнення освітніх цілей та підвищення якості освіти.

Організація. Створення ефективної структури, розподіл ресурсів, формування команди, розвиток систем управління та контролю.

Координація. Забезпечення взаємодії між різними частинами системи освіти, управління взаємозв'язками та узгодженням дій для досягнення загальних цілей.

Мотивація. Стимулювання працівників освітнього закладу та учнів до досягнення високих результатів, підтримка мотивації через визнання, навчання та розвиток.

Контроль та оцінка. Встановлення системи контролю за виконанням планів, аналіз результатів та ефективності, впровадження корекційних заходів.

Розвиток та інновації. Пропаганда нових ідей, методів та технологій, постійне удосконалення освітнього процесу та організації.

Комунікація. Забезпечення ефективного обміну інформацією між всіма учасниками освітнього процесу (адміністрація, вчителі, учні, батьки, громадськість).

Лідерство. Розвиток лідерських якостей серед адміністраторів та педагогічних працівників, створення мотиваційного середовища та керівництво в управлінні освітнім закладом.

Ці аспекти спільно допомагають створити ефективну систему управління освітнім процесом та досягнення максимальних результатів.

3. Закономірності, принципи та методи педагогічного менеджменту.

Питання "Закономірності, принципи та методи педагогічного менеджменту" є ключовим для розуміння того, як керувати освітнім процесом та забезпечити його ефективність. Ось деякі важливі аспекти, які варто вивчити:

Закономірності педагогічного процесу. Це включає в себе психологічні, педагогічні та соціальні закономірності, які впливають на навчання і виховання учнів. Наприклад, закономірності розвитку дитини, закони навчання та запам'ятовування і т. д.

Принципи педагогічного менеджменту. Це основні ідеї та стратегії, які використовуються для керування освітнім процесом. Наприклад, принципи гуманізації, демократизації, індивідуалізації, контролю якості тощо.

Методи педагогічного менеджменту. Це конкретні інструменти, прийоми та стратегії, які використовуються для досягнення освітніх цілей. Сюди можуть входити методи планування, організації, мотивації, контролю, комунікації тощо.

Адаптація до сучасних викликів. Вивчення та розуміння того, як педагогічний менеджмент може адаптуватися до сучасних тенденцій у галузі освіти, таких як впровадження інформаційних технологій, розвиток інклюзивної освіти, підвищення якості й ефективності навчального процесу тощо.

Роль керівника в педагогічному менеджменті. Розуміння ролі керівника освітнього закладу, його функцій та обов'язків у впровадженні педагогічного менеджменту, а також його вплив на навчальний процес та успіх учнів.

Вивчення цих аспектів дасть змогу краще розуміти, як керувати освітнім процесом, використовуючи сучасні педагогічні підходи та методи.

4. Фактори ефективності та результати діяльності суб'єктів менеджменту освіти.

Вивчення питання "Фактори ефективності та результати діяльності суб'єктів менеджменту освіти" має важливе значення для розуміння того, як досягти успіху в освіті. Ось деякі ключові моменти, на які треба звернути увагу:

Структура та організація. Розуміння того, як організовані освітні заклади, як вони взаємодіють між собою та з іншими суб'єктами системи освіти (наприклад, міністерствами освіти, громадськістю тощо).

Кадровий потенціал. Аналіз кваліфікації та професійної компетентності педагогічних працівників, адміністраторів та інших учасників освітнього процесу.

Фінансові ресурси. Вивчення доступності й ефективного використання фінансових ресурсів для забезпечення якісної освіти.

Методи навчання та виховання. Оцінка методичних підходів, застосованих в освітніх закладах, їх відповідність сучасним педагогічним та психологічним науковим вимогам.

Якість освіти та навчальні досягнення. Визначення рівня знань, навичок та умінь учнів і студентів, а також їхніх досягнень у навчанні.

Вплив управління на результати. Аналіз того, які фактори управління (планування, організація, контроль тощо) впливають на результати діяльності освітніх закладів.

Стосунки зі спільнотою. Оцінка взаємодії з батьками, громадськістю та іншими зацікавленими сторонами, які можуть впливати на якість та результати освіти.

Аналіз реформ та інновацій. Вивчення впливу освітніх реформ та інноваційних підходів на результати діяльності освітніх закладів і системи загалом.

Дослідження цих факторів допоможе краще зрозуміти, як забезпечити ефективність та вдосконалення в освітній сфері.

5. Людиноцентристський підхід в управлінні закладами освіти.

Вивчення питання "Людиноцентристського підходу в управлінні закладами освіти" важливо для розуміння того, як забезпечити ефективну й успішну діяльність у сфері освіти, зосереджуючись на потребах індивідуальних осіб. Ось деякі ключові моменти, на які варто звернути увагу:

Підтримка індивідуальних потреб учасників освітнього процесу.

Розуміння та врахування потреб учнів, вчителів, адміністрації та інших учасників освітнього процесу при розробці стратегій управління.

Розвиток особистості. Створення середовища, спрямованого на розвиток та самореалізацію кожної особистості, зокрема учнів та педагогічних працівників.

Культура взаємоповаги та довіри. Встановлення атмосфери взаємоповаги та довіри серед усіх учасників освітнього процесу, що сприяє поліпшенню комунікації та співпраці.

Інклюзивний підхід. Забезпечення доступності освіти для всіх учнів, незалежно від індивідуальних потреб та характеристик.

Розвиток індивідуальних навичок управління. Розуміння та розвиток навичок керівництва, які спрямовані на підтримку і розвиток індивідуальних здібностей та потреб.

Система підтримки та допомоги. Створення механізмів підтримки та допомоги для учнів і працівників освітніх закладів у досягненні їхніх особистісних та професійних цілей.

Орієнтація на результат. Зосередження уваги на досягненні позитивних результатів у навчанні та розвитку, які відповідають індивідуальним потребам та цілям кожного учасника освітнього процесу.

Вивчення цих аспектів допоможе зрозуміти, як створити ефективне й успішне середовище в освітніх закладах, орієнтоване на потреби кожної особистості.

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТИПОВИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

1. Розробка стратегії розвитку освітнього закладу

Завдання 1. Проведіть SWOT-аналіз освітнього закладу (сильні та слабкі сторони, можливості та загрози).

Завдання 2. На основі SWOT-аналізу розробіть стратегію розвитку, визначивши пріоритетні напрямки та конкретні кроки для досягнення цілей.

Розв'язування

Завдання 1. Проведемо SWOT-аналіз на прикладі вищого професійного училища №19 м. Дрогобич:

Сильні сторони:	Слабкі сторони:
<ul style="list-style-type: none"> • Висока якість навчання і викладання. • Досвідчений та кваліфікований персонал. • Різноманітність програм навчання. • Добре обладнані аудиторії та лабораторії. • Сприятлива репутація серед студентів і батьків. 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатня взаємодія зі студентською громадськістю. • Обмежений доступ до інноваційних технологій. • Недостатньо ефективна система моніторингу та оцінки успішності студентів. • Відсутність активної рекламної стратегії для залучення нових студентів. • Недостатня фінансова підтримка для розвитку нових програм та ініціатив.
Можливості:	Загрози:
<ul style="list-style-type: none"> • Зростаючий інтерес до освіти в суспільстві. • Можливість партнерства з промисловими компаніями для стажування та робочих місць. • Підвищення інвестицій у сектор освіти з боку держави або приватних інвесторів. • Можливість розвитку дистанційного навчання та онлайн-курсів. 	<ul style="list-style-type: none"> • Зміни у законодавстві, що можуть вплинути на фінансування освіти. • Конкуренція з іншими освітніми закладами. • Негативний вплив економічної нестабільності на можливості фінансування. • Швидкий технологічний прогрес, який спричинить застаріти існуючі методи навчання та інфраструктуру.

Завдання 2. На основі SWOT-аналізу можна розробити стратегію розвитку, визначивши пріоритетні напрями та конкретні кроки для досягнення цілей.

Посилення взаємодії зі студентською громадськістю

- Організація регулярних зустрічей, форумів і відкритих діалогів.
- Створення онлайн-платформ для обміну ідеями та пропозицій.

Впровадження інноваційних технологій

• Залучення інвестицій у впровадження новітніх інформаційних технологій у навчальний процес.

- Розвиток онлайн-курсів та платформ для дистанційного навчання.

Залучення фінансової підтримки

- Розробка проєктів для залучення грантів та інвестицій.
- Розвиток партнерських відносин з промисловими компаніями для спонсорської підтримки.

Рекламна стратегія та залучення нових студентів

• Проведення рекламних кампаній на місцевому та національному рівнях.

• Активне використання соціальних медіа для просування освітнього закладу.

• Постійне вдосконалення системи моніторингу та оцінки успішності студентів:

- Впровадження інноваційних методів оцінювання та звітування.
- Організація регулярних аудитів для виявлення слабких місць та підвищення ефективності навчального процесу.

Ці пріоритетні напрями та конкретні кроки допоможуть освітньому закладу впевнено розвиватися та досягати поставлених цілей.

ЗАВДАННЯ, ЗАДАЧІ І ВПРАВИ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ І ДОМАШНЬОЇ РОБОТИ

Практичні завдання

1. Аналіз організаційної структури освітнього закладу:

Оберіть освітній заклад (наприклад, школа, коледж, університет) та дослідіть його організаційну структуру. Зробіть аналіз структури: чи вона ефективна для досягнення мети освітнього закладу? Які можливі поліпшення ви можете запропонувати?

2. Розробка стратегії розвитку освітнього закладу:

Проведіть SWOT-аналіз освітнього закладу (сильні і слабкі сторони, можливості та загрози).

На основі SWOT-аналізу розробіть стратегію розвитку, визначивши пріоритетні напрями та конкретні кроки для досягнення цілей.

3. Управління людськими ресурсами:

Розгляньте систему управління персоналом в освітньому закладі.

Запропонуйте методи поліпшення управління людськими ресурсами з метою підвищення мотивації персоналу та підтримки їхнього професійного розвитку.

4. Впровадження інновацій та новітніх технологій:

Дослідіть, які інновації та новітні технології можна впровадити в освітньому закладі для підвищення якості навчання та управління.

Розробіть план впровадження інновацій, визначивши необхідні ресурси, кроки та відповідальних осіб.

5. Оцінка результативності та якості освітнього процесу:

Розробіть систему оцінки результативності освітнього закладу з урахуванням якісних та кількісних показників.

Проведіть аналіз результатів та визначте можливі шляхи поліпшення якості освітнього процесу.

6. Залучення громади та стейкхолдерів

Розгляньте можливості залучення громади та стейкхолдерів до управління освітнім закладом.

Розробіть стратегію співпраці з громадою та стейкхолдерами для підтримки освітнього процесу та досягнення спільних цілей.

Тестові завдання

1. Яка з наведених дій є складовою частиною процесу управління?

- a) обґрунтований вибір рішень;
- b) виконання завдань за складеним планом;
- c) аналіз фактичного результату;
- d) прийняття рішень.

2. Що характеризує функціональний підхід в теорії управління?

- a) акцент на взаємодії між елементами системи;
- b) підхід, спрямований на визначення функцій та обов'язків кожного підрозділу;
- c) розв'язання проблем на основі конкретної ситуації;
- d) фокус на процесах та послідовних діях.

3. Що охоплює процесний підхід у теорії управління?

- a) розгляд управління як систему взаємозв'язаних процесів;
- b) активне впливання на зовнішнє середовище;
- c) орієнтація на вирішення конкретних ситуацій;
- d) послідовність визначених функцій кожного підрозділу.

4. Що є характеристикою системного підходу в теорії управління?

- a) розв'язання проблем на основі конкретної ситуації;
- b) зосередження на взаємодії між елементами системи;
- c) активне впливання на зовнішнє середовище;
- d) аналіз та регулювання системи в цілому.

5. Що означає ситуаційний підхід в теорії управління?

- a) фокус на процесах та послідовних діях;
- b) розв'язання проблем на основі конкретної ситуації;
- c) акцент на взаємодії між елементами системи;
- d) підхід, спрямований на визначення функцій та обов'язків кожного підрозділу.

6. Яке з визначень означає поняття "менеджмент освіти"?

a) управління навчальною інформацією;

b) управління комунікацією для розвитку особистості та підготовки до життя в нових соціальних умовах;

c) організація навчального процесу та навчально-виховної роботи;

d) усі відповіді правильні.

7. Яка з наведених функцій управління у менеджменті освіти означає визначення мети, цілей та шляхів досягнення?

a) планування;

b) організація;

c) координація;

d) розпорядження.

8. Яка функція управління в менеджменті освіти передбачає створення необхідних структур та ресурсів для досягнення мети?

a) координація;

b) розпорядження;

c) планування;

d) організація.

9. Яка функція управління в менеджменті освіти включає узгодження дій та зусиль різних структур та підрозділів закладу освіти?

a) розпорядження;

b) планування;

c) координація;

d) організація.

10. Яка функція управління в менеджменті освіти передбачає встановлення порядку дій та накладання відповідальності за їх виконання?

a) контроль;

b) розпорядження;

c) планування;

d) організація.

Питання для обговорення

1. Які основні школи управління були раніше і яка функціонує у сучасних умовах. Які їхні переваги та недоліки?
2. Вкажіть основні функції менеджменту освіти і коротко охарактеризуйте їх.
3. Якою системою принципів керуються при здійсненні управлінської діяльності педагогічних систем?
4. Що таке принципи педагогічного менеджменту? Коротко охарактеризуйте їх.
5. Що таке вузька та широка ефективність управління?
6. Перерахуйте основні показники ступеня навченості?
7. Що є найголовнішим і найціннішим у педагогічному процесі?
8. Які проблеми дає змогу розв'язати реалізація людиноцентричного підходу в практиці закладів освіти?
9. Яким є алгоритм мотиваційного програмно-цільового управління?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2. Заклад освіти як об'єкт управління

ПЛАН

1. Місія освітньої організації.
2. Організаційно-правові основи функціонування освітніх закладів та їх класифікація.
3. Джерела фінансування суб'єктів освітньої діяльності.
4. Кошторис освітнього закладу.
5. Фінансовий менеджмент в закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзюба С.Г., Плотнікова Н.В. Зарубіжний та український досвід диверсифікації джерел фінансування системи освіти. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2017, вип. 17. С. 53–66.
2. Дмитришин М.В. Едаументи у вищих навчальних закладах: проблеми та перспективи. *Фінанси, грошовий обіг, кредит*. 2017. № 34. С. 233–241.
3. Ілляшенко Т.О., Радіонова Т.О. Проблеми та перспективи фінансування освіти і науки в Україні в умовах економічної кризи. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 1. С. 223–228.
4. Каленюк І.С. Напрями трансформації механізмів фінансування освіти в сучасному світі. *Демографія та соціальна економіка*. 2017. № 1 (29). С. 24–36.
5. Пігош В.А. Проблемні аспекти формування планових кошторисних показників бюджетних установ. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. Тернопіль : “Економічна думка”, 2014. Том 18. № 2. С. 201–209.
6. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n1221>.

6. Пшенична Л.В. Управління фінансово економічною діяльністю : навчально-методичний посібник : навчально-методичний комплекс для магістрів спеціальності 8.18010020 «Управління начальним закладом. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 264 с.

8. Тріпак М.М. Джерела фінансування інклюзивного ВНЗ: пріоритетність місцевих або центрального бюджету. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. Тернопіль : «Економічна думка», 2017. Том 27. № 4. С. 145–151.

9. Шаповал А.С. Методика економічного аналізу виконання кошторису бюджетних установ. *«Молодий вчений»*. 2016. № 3 (30), березень. С. 234–238

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

1. Місія освітньої організації.

Суть місії. Розуміння того, що таке місія для освітньої організації. Місія визначає основну мету, цінності та цілі закладу освіти.

Формулювання місії. Вивчення процесу формулювання місії, включаючи участь різних стейкхолдерів, аналіз потреб та очікувань спільноти.

Значення місії. Розкриття того, як місія впливає на стратегічне планування, внутрішню культуру організації, прийняття рішень та взаємодію зі стейкхолдерами.

Впровадження місії. Вивчення процесів, які спрямовані на впровадження місії у повсякденну діяльність закладу освіти, включаючи комунікацію, навчальні програми, організаційну структуру та розробку стратегій.

Оцінка виконання місії. Аналіз ефективності виконання місії та визначення шляхів її подальшого вдосконалення.

Вплив на результати. Розуміння того, як місія впливає на результати закладу освіти, включаючи успішність учнів, задоволеність спільноти та інші ключові показники.

Порівняння з власними цінностями. Оцінка відповідності місії власним цінностям та ідеалам освітньої організації.

Дослідження цих аспектів допоможе глибше зрозуміти роль та значення місії в контексті освітньої організації.

2. Організаційно-правові основи функціонування освітніх закладів та їх класифікація.

При вивченні питання важливо звернути увагу на такі основні моменти:

Законодавча база. Ознайомлення з основними законами та нормативними актами, які регулюють діяльність освітніх закладів у відповідній країні або регіоні.

Структура та організація. Вивчення структури та організаційної форми освітніх закладів, їхніх взаємозв'язків та функцій.

Класифікація за різними критеріями. Розуміння різних критеріїв класифікації освітніх закладів, таких як рівень освіти (дошкільна, загальна, професійна, вища тощо), тип освіти (загальна, спеціалізована), форма власності, місце розташування та інші.

Органи управління. Розгляд органів управління освітніми закладами на різних рівнях: місцевому, регіональному, центральному.

Фінансування та фінансове забезпечення. Вивчення системи фінансування освітніх закладів, джерел фінансування, розподілу та використання коштів.

Права та обов'язки закладу. Розуміння прав та обов'язків освітнього закладу, його керівництва, педагогічного колективу, учнів (студентів) та батьків.

Акредитація та ліцензування. Ознайомлення з процедурами отримання ліцензій та акредитації для освітніх закладів, які забезпечують їхню правомірність та якість надання освітніх послуг.

Ці аспекти допоможуть краще зрозуміти організаційну та правову структуру функціонування освітніх закладів і їх різноманітність.

3. Джерела фінансування суб'єктів освітньої діяльності.

При вивченні питання важливо звернути увагу на такі ключові моменти:

Бюджетне фінансування. Розуміння процесу бюджетного фінансування, яке забезпечується з державного бюджету та місцевих бюджетів. Вивчення механізмів розподілу коштів між різними рівнями управління освітою.

Додаткове фінансування. Аналіз додаткових джерел фінансування, таких як пожертви, благодійні внески, спонсорська допомога, гранти, а також доходи від надання додаткових освітніх послуг (курси, підготовчі центри тощо).

Фінансування з батьківських коштів. Розгляд фінансового внеску батьків чи опікунів у вартість освітніх послуг (школи, дитячі садки, приватні заклади освіти тощо), а також механізмів збору та використання цих коштів.

Міжнародне фінансування. Ознайомлення з можливостями отримання фінансової підтримки від міжнародних організацій, фондів, програм та проектів.

Самофінансування. Розгляд можливостей самофінансування освітніми закладами, які забезпечують дохід від надання освітніх послуг або комерційних діяльностей.

Стратегії фінансового забезпечення. Аналіз стратегій та політик фінансового забезпечення суб'єктів освітньої діяльності з метою забезпечення стабільного функціонування та підвищення якості освіти.

Ці аспекти допоможуть зрозуміти різноманітність джерел фінансування освітніх закладів та їхню роль у забезпеченні фінансової стійкості та розвитку освіти.

4. Кошторис освітнього закладу.

При вивченні питання "Кошторис освітнього закладу" важливо звернути увагу на такі ключові моменти:

Структура кошторису. Ознайомлення зі структурою кошторису освітнього закладу, яка може включати витрати на зарплату працівників, закупівлю обладнання та матеріалів, утримання приміщень, оплату комунальних послуг, навчальні та поза навчальні витрати тощо.

Джерела фінансування. Розуміння джерел фінансування, які забезпечують доходи для освітнього закладу (бюджетне фінансування, пожертви, спонсорська допомога, платні послуги тощо).

Планування та бюджетування. Оцінка процесу планування та бюджетування кошторису, включаючи визначення стратегічних та оперативних цілей, розподіл фінансових ресурсів на відповідні напрями діяльності.

Контроль та аналіз витрат. Вивчення методів контролю та аналізу витрат для ефективного використання фінансових ресурсів, виявлення ефективних та неефективних аспектів управління фінансами.

Планування інвестицій. Розгляд можливостей для інвестування коштів у розвиток освітнього закладу, включаючи модернізацію обладнання, реконструкцію приміщень, впровадження новітніх технологій тощо.

Фінансова стійкість. Аналіз фінансової стійкості освітнього закладу та розробка стратегій для забезпечення стабільності фінансів у майбутньому.

Ці аспекти допоможуть зрозуміти процес формування кошторису освітнього закладу і управління ним, а також забезпечити ефективне фінансове управління для досягнення стратегічних цілей.

5. Фінансовий менеджмент у закладах вищої освіти.

Фінансовий менеджмент в закладах вищої освіти є ключовим аспектом ефективного функціонування та розвитку закладів освіти. Для вивчення цього питання важливо звернути увагу на такі аспекти:

Бюджетування та планування фінансів. Розуміння процесу формування бюджетів закладів вищої освіти, включаючи складання бюджетних призначень на основні видатки та доходи.

Джерела фінансування. Вивчення різних джерел фінансування для закладів вищої освіти, таких як державні асигнування, платні навчальні послуги, гранти, спонсорська допомога тощо.

Управління фінансовими ресурсами. Розгляд методів управління фінансовими ресурсами, включаючи раціональне використання коштів, контроль витрат та оптимізацію фінансових процесів.

Фінансовий аналіз. Вивчення методів фінансового аналізу для оцінки фінансового стану закладу освіти, виявлення ризиків та можливостей для поліпшення фінансової діяльності.

Стратегічне фінансове планування. Розробка стратегічних планів фінансового розвитку, визначення пріоритетних напрямів інвестицій та забезпечення сталого фінансового забезпечення.

Контроль та аудит фінансів. Забезпечення ефективного контролю та аудиту фінансової діяльності з метою забезпечення відповідності фінансових процесів законодавству і стандартам.

Управління ризиками. Аналіз ризиків фінансової діяльності та розробка стратегій їх управління для забезпечення стабільності й надійності фінансових процесів.

Ці аспекти допоможуть зрозуміти важливість фінансового менеджменту в закладах вищої освіти та розробити ефективні стратегії для забезпечення стабільного розвитку навчальних установ.

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Завдання 1. Проведіть опитування серед студентів вашого закладу освіти щодо їх фінансового стану та потреб.

Завдання 2. На основі результатів опитування розробіть програму фінансової підтримки для студентів (наприклад, стипендіальні програми, пільгові кредити, фінансові консультації тощо).

Розв'язування

Завдання 1. Опитування щодо фінансового стану та потреб студентів

Загальна інформація

ПІБ (необов'язково):

Вік:

Стать:

Чоловіча

Жіноча

Інша (уточніть):

Факультет/спеціальність:

Курс:

Фінансовий стан

1. Як ви оцінюєте свій фінансовий стан?

a) дуже добрий

b) добрий

c) середній

d) поганий

e) дуже поганий

2. Як часто ви зазнаєте фінансових труднощів?

a) щодня

b) кілька разів на тиждень

c) раз на тиждень

d) кілька разів на місяць

e) раз на місяць

f) рідше одного разу на місяць

g) ніколи

Джерела доходу:

1. Які джерела доходу у вас є? (Виберіть всі відповіді, які підходять)

a) стипендія

b) робота на повний робочий день

- с) робота на часткову зайнятість*
- д) допомога від батьків / родичів*
- е) кредити / позики*
- ф) інші (уточніть):*

2. Як ви оцінюєте достатність вашого поточного доходу для забезпечення основних потреб (житло, харчування, навчання, медичні послуги тощо)?

- а) достатньо*
- б) недостатньо*
- с) важко сказати*

Фінансові цілі та плани:

Чи маєте ви фінансові цілі або плани на майбутнє? – Так – Ні

Якщо так, то які це цілі або плани? (Наприклад: заощадження на освіту, подорожі, придбання майна тощо)

Фінансова підтримка та освітні програми:

Чи отримували ви фінансову підтримку від університету чи будь-яких інших організацій? – Так – Ні

Якщо так, то які програми фінансової підтримки ви використовували?

Додаткові зауваження

Чи є щось, про що ви хотіли б повідомити щодо вашого фінансового стану, потреб або пропозиції щодо поліпшення фінансової ситуації студентів університету?

Дякую за участь у опитуванні! Ваша думка допоможе нам зрозуміти потреби студентського колективу та покращити фінансові умови.

Завдання 2. Програма фінансової підтримки

1. Університет або студентська організація може створити фонд, який буде виділяти грошові кошти на підтримку студентів у складних фінансових ситуаціях.

2. Надання стипендій або грантів студентам з низьким доходом або особливими потребами. Ці гранти можуть покривати витрати на навчання, житло, харчування, підручники та інші основні потреби.

3. Надання можливостей для роботи на кампусі студентам, що дозволить їм заробляти гроші та отримувати додатковий досвід.

4. Надання консультацій з фінансового планування та управління бюджетом, щоб допомогти студентам ефективно керувати своїми фінансами.

5. Залучення старших студентів або випускників для надання підтримки та порад молодшим студентам щодо фінансових питань.

6. Розробка процедур для надання фінансової підтримки студентам у непередбачених ситуаціях, таких як медичні витрати або сімейні кризи.

7. Активна реклама програми фінансової підтримки серед студентського колективу, щоб забезпечити доступність інформації про можливості отримання допомоги.

8. Проведення регулярної оцінки програми з метою виявлення можливих недоліків та підвищення її ефективності в майбутньому.

ЗАВДАННЯ, ЗАДАЧІ І ВПРАВИ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ І ДОМАШНЬОЇ РОБОТИ

Практичні завдання

1. Аналіз фінансових показників:

- Зберіть фінансові звіти останнього фінансового року вашого закладу освіти.
- Розрахуйте основні фінансові показники, такі як коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт платоспроможності, коефіцієнт фінансової стійкості тощо.
- Проаналізуйте ці показники та зробіть висновки щодо фінансового стану закладу освіти.

2. Створення стратегії залучення фінансування:

- Розробіть стратегію залучення додаткових фінансових ресурсів для вашого закладу освіти.

- Розгляньте можливості залучення спонсорської допомоги, грантів, стипендій, проведення благодійних заходів тощо.

- Врахуйте основні напрями використання додаткових коштів та способи їх ефективного розподілу.

3. Оцінка ефективності витрат:

- Виберіть один з напрямів витрат вашого закладу освіти (наприклад, зарплата викладачів, утримання приміщень, закупівля обладнання).

- Проведіть аналіз ефективності цих витрат.

- Зробіть пропозиції щодо оптимізації цих витрат та підвищення ефективності використання коштів.

4. Управління студентськими фінансами:

- Проведіть опитування серед студентів вашого закладу освіти щодо їх фінансового стану та потреб.

- На основі результатів опитування розробіть програму фінансової підтримки для студентів (наприклад, стипендіальні програми, пільгові кредити, фінансові консультації тощо).

5. Оптимізація фінансових процесів:

- Запропонуйте конкретні заходи щодо оптимізації фінансових процесів у вашому закладі освіти (наприклад, впровадження електронної системи обліку фінансів, автоматизація процесів бюджетування, вдосконалення системи контролю тощо).

Тестові завдання

1. Що включає в себе концепція "місія освітньої організації"?

a) визначення фінансових цілей закладу освіти;

b) організація навчального процесу та формування освітніх цінностей;

- c) виключне надання послуг на ринку освіти;
- d) спеціалізація у певній галузі знань.

2. Які три основні етапи можна виділити у процесі формування місії:

- a) підготовка, формулювання, розвиток (перегляд);
- b) аналіз, розробка, впровадження;
- c) формулювання, структуризація, реалізація;
- d) підготовка, аналіз, реалізація.

3. Яка основна функція організаційно-правових основ функціонування освітніх закладів?

- a) визначення порядку ведення фінансової документації;
- b) забезпечення стабільного фінансування освіти;
- c) визначення порядку ведення документації;
- d) забезпечення правового регулювання діяльності освітніх закладів.

4. Які види освітніх закладів існують згідно з класифікацією за організаційно-правовими основами?

- a) державні, приватні, спеціалізовані, експериментальні;
- b) Дошкільні, загальноосвітні, професійно-технічні, вищі;
- c) загальноосвітні, спеціалізовані, приватні, експериментальні;
- d) первинні, середні, вищі, післядипломна освіта.

5. Що таке формальна освіта?

- a) освіта, яка передбачає, отримання знань у неформальних групах;
- b) освіта, яка передбачає структуровану і організовану програму навчання, відповідну ступеню освітньої системи;
- c) освіта, яка передбачає, навчання у навчальних закладах без офіційного підтвердження результатів;
- d) освіта, яка передбачає самостійне вивчення матеріалу без участі вчителя.

6. Що таке неформальна освіта?

- a) освіта, яка передбачає, отримання освіти за допомогою різноманітних курсів та тренінгів;

- b) освіта, яка передбачає офіційне підтвердження навчальних досягнень;
- c) освіта, яка передбачає навчання у формальних навчальних закладах;
- d) освіта, яка передбачає систематичність та структурованість

навчального процесу.

7. Що характеризує інформальну освіту?

- a) навчання у закладах вищої освіти;
- b) отримання знань у формальних групах з підтримкою вчителя;
- c) освіта, що відбувається у неструктурованому форматі, наприклад, через самостійне дослідження, розваги або роботу;
- d) навчання, яке передбачає офіційне визнання отриманих знань та

навичок.

8. Що означає термін "нормативне фінансування освіти"?

- a) фінансування освітніх закладів на основі їх річного бюджету.
- b) визначення фінансових стандартів, які повинні бути виконані освітніми закладами.
- c) система фінансування, яка ґрунтується на встановлених законом нормах видатків на кожного учня або студента.
- d) фінансування, яке забезпечується за рахунок пожертвувань приватних компаній.

9. Які основні елементи включає в себе кошторис освітнього закладу?

- a) поточні витрати на заробітну плату вчителів і персоналу, капітальні вкладення в інфраструктуру, доходи від оплати навчання.
- b) кількість учнів чи студентів, плани навчальних заходів, розмір випускних витрат.
- c) вартість стипендій, сума коштів на покриття адміністративних витрат, кількість спонсорської підтримки.
- d) ціна підручників, вартість харчування учнів, оплата електроенергії та водопостачання.

10. Який показник найбільше відображає ефективність бюджетної програми фінансування закладу вищої освіти?

- a) кількість випущених студентів.
- b) рівень забезпеченості закладу матеріально-технічними ресурсами.
- c) показники академічної успішності студентів.
- d) відсоток випускників, які знайшли роботу у відповідній галузі.

Питання для обговорення

1. Якими є ключові завдання державної політики та необхідні її атрибути?
2. Які ознаки є характерними для державної освітньої політики?
3. Вкажіть основні етапи процесу формування державної освітньої політики.
4. Перелічіть основні складові державного управління сферою освіти. Що є суб'єктом та об'єктом управління освітою?
5. Чим відрізняються між собою централізована та децентралізована модель управління освітньою діяльністю?
6. Перерахуйте кількість рівнів управління освітою.
7. Якими є основні принципи ефективної організації інформаційного забезпечення в управлінні освітою?
8. Ознайомтесь з внутрішньою та зовнішньою системою забезпечення якості освіти.
9. Охарактеризуйте основні функції державного управління сферою освіти.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3. Організація освітнього процесу в закладах освіти.

ПЛАН

1. Організація освітнього процесу: форми та методи навчання.
2. Планування навчальної діяльності.
3. Навчально-методичне забезпечення дисципліни.
4. Інновації в освіті.
5. Сутність та значення автономії в управлінні закладом вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про вищу освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n1221>.
2. Закон України «Про дошкільну освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
3. Закон України «Про освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/go/463-20>
5. Методи навчання та їх класифікація. URL:
<https://osvita.ua/school/method/780/>.
6. Глосарій. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.
№ URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/%d0%93%d0%bb%d0%be%d1%81%d0%b0%d1%80%d1%96%d0%b9.pdf>.
7. Кайдалова Л.Г., Щокіна Н.Б. Планування і організація навчально-виховного процесу у вищій школі : навч.-метод. посіб. для магістрантів спец. 8.18010021 «Педагогіка вищої школи». Харків : НФаУ, 2014. 108 с. URL:
<https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream.pdf>.

8. Марків В.М. Організація і управління навчальним процесом у ВНЗ : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : КПІ, 2013. 110 с. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/386>.

9. Моргулець О.Б. Управління вищим закладом освіти як суб'єктом ринку : монографія. Київ : КНУТД, 2017. 454 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9467/3/Morgulets_Mono.pdf.

10. Навчально-методичне забезпечення освітніх компонентів : довідник для пед. та наук.-пед. працівників / уклад. Н.М. Савельєва. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. 80 с. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/dovidnik-nmz.pdf>.

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

1. Організація освітнього процесу: форми та методи навчання.

При вивченні питання "Організація освітнього процесу: форми та методи навчання" важливо звернути увагу на такі моменти:

Основні поняття і терміни. Розуміння основних термінів, таких як "форми навчання", "методи навчання", "методика", "технології навчання" і т. д.

Типи форм навчання. Систематичне вивчення різних форм навчання, таких як лекції, практичні заняття, семінари, лабораторні роботи, самостійна робота студентів, проєктна робота, індивідуальні консультації тощо.

Основні методи навчання. Ознайомлення з різними методами навчання, такими як експозиція, ілюстрація, діалог, дискусія, ігрові методи, метод проблемного навчання, метод проєктів, рольові ігри та інші.

Підбір методів і форм для конкретних завдань. Розуміння того, як підбирати оптимальні методи та форми навчання залежно від мети, змісту і особливостей навчального матеріалу, а також врахування індивідуальних особливостей студентів.

Розвиток критичного мислення. Аналіз і оцінка ефективності різних форм і методів навчання, їхнє порівняння та вибір найбільш доцільних для досягнення навчальних цілей.

Інноваційні підходи. Вивчення сучасних тенденцій у використанні інноваційних методів та технологій навчання, таких як використання ІКТ, здійснення практичних занять у режимі онлайн тощо.

Ретельне вивчення цих моментів допоможе студентам зрозуміти сутність організації освітнього процесу та ефективно використовувати різні форми і методи навчання.

2. Планування навчальної діяльності.

При вивченні питання "Планування навчальної діяльності" важливо звернути увагу на такі ключові моменти:

Цілі і завдання планування. Розуміння основних цілей та завдань планування навчальної діяльності, зокрема, забезпечення структурованості й організації навчального процесу для досягнення педагогічних цілей.

Складові планування. Ознайомлення з основними складовими планування, такими як визначення навчальних цілей і завдань, вибір методів і форм навчання, розробка навчальних програм, планів уроків або занять, а також оцінка та коригування результатів.

Рівні планування. Розуміння різних рівнів планування в освітній діяльності, таких як стратегічне, тактичне й оперативне планування, їх взаємозв'язок у забезпеченні ефективності навчального процесу.

Методи планування. Вивчення різних методів планування, включаючи системний, програмний, процесуальний, сценарний та інші підходи до створення планів навчальної діяльності.

Використання інструментів планування. Навички використання різних інструментів для планування, таких як графіки, таблиці, матриці, діаграми Ганта та інші, для візуалізації та організації навчального процесу.

Оцінка результатів. Методи оцінки ефективності планування та досягнення поставлених навчальних цілей, включаючи аналіз реалізації плану, оцінку якості здійснення навчальних заходів та визначення досягнутого навчального прогресу.

Коригування планів. Розуміння важливості постійного коригування планів відповідно до змінних умов та потреб учнів, а також використання отриманих даних для подальшого вдосконалення навчального процесу.

Ретельне вивчення цих моментів уможливить краще розуміння та використання принципів та практики планування навчальної діяльності для досягнення найкращих результатів.

3. Навчально-методичне забезпечення дисципліни.

При вивченні питання "Навчально-методичне забезпечення дисципліни" важливо звернути увагу на такі ключові моменти:

Структура навчального курсу. Ознайомлення зі структурою дисципліни, її складовими частинами, визначенням навчальних цілей та завдань.

Вибір навчальних матеріалів. Розуміння процесу вибору навчальних матеріалів для дисципліни, включаючи підручники, навчальні посібники, додаткову літературу, електронні ресурси тощо.

Методичне забезпечення. Оцінка наявності методичного забезпечення, такого як методичні вказівки, плани та програми навчання, практичні рекомендації для викладачів.

Актуальність та сучасність матеріалів. Вивчення актуальності та сучасності навчальних матеріалів, враховуючи останні наукові досягнення та тенденції в галузі.

Розробка додаткових матеріалів. Розуміння процесу розробки додаткових навчальних матеріалів, таких як домашні завдання, тестові завдання, практичні вправи тощо.

Зв'язок з практикою. Вивчення можливостей практичного застосування здобутих знань та вмінь, зокрема, через використання прикладних завдань та кейс-стаді.

Оцінка ефективності навчально-методичного забезпечення. Аналіз результатів використання навчальних матеріалів та методичних підходів з метою підвищення ефективності навчання.

Адаптація для різних аудиторій. Розуміння необхідності адаптації навчального матеріалу до потреб різних груп студентів або учнів.

Ретельне вивчення цих моментів дасть можливість краще розуміти та ефективно використовувати навчально-методичне забезпечення для підвищення якості навчання та досягнення навчальних цілей.

4. Інновації в освіті.

При вивченні питання "Інновації в освіті" важливо звернути увагу на такі ключові моменти:

Основні поняття і терміни. Розуміння основних термінів і понять, пов'язаних з інноваціями в освіті, таких як інноваційні процеси, інноваційні технології, інноваційні підходи тощо.

Типи інновацій. Ознайомлення з різними типами інновацій в освіті, такими як технологічні, методичні, організаційні, соціальні тощо.

Значення інновацій в освіті. Розуміння важливості інновацій в сучасному освітньому процесі, їхнього внеску у підвищення якості навчання та підготовку кваліфікованих спеціалістів.

Інноваційні підходи та методи. Ознайомлення з різними інноваційними підходами та методами в освіті, такими як використання інформаційних технологій, проєктне навчання, змішане навчання, ігрові технології тощо.

Процес інноваційної діяльності. Розуміння етапів та процесу впровадження інновацій в освітній процес, включаючи аналіз потреб, розробку концепції, пілотування, впровадження та оцінку ефективності.

Виклики та перешкоди інновацій в освіті. Вивчення основних викликів та перешкод, з якими можуть зіткнутися інноваційні ініціативи в освіті, таких як бюрократія, фінансові обмеження, опір з боку педагогічного колективу тощо.

Успішні приклади інновацій в освіті. Вивчення успішних прикладів впровадження інновацій в освіті як джерело навчання та натхнення для власних інноваційних проєктів.

Розуміння цих моментів допоможе краще оцінити значення інновацій в освіті та їх вплив на розвиток освітньої сфери.

5. Сутність та значення автономії в управлінні закладом вищої освіти.

При вивченні питання "Сутність та значення автономії в управлінні закладом вищої освіти" важливо звернути увагу на такі ключові моменти:

Ознайомлення з поняттям автономії. Розуміння сутності та значення терміна "автономія" в контексті управління закладами вищої освіти, яка полягає у наданні закладам вищої освіти права на самостійне управління та прийняття стратегічних рішень.

Правове забезпечення. Вивчення правового регулювання автономії в управлінні закладами вищої освіти в країні чи регіоні, включаючи законодавство та нормативно-правові акти, які визначають механізми автономії.

Форми та обсяги автономії. Розуміння різних форм та рівнів автономії, які можуть бути надані закладам вищої освіти, включаючи фінансову, академічну, організаційну та інші.

Роль та функції органів управління. Вивчення ролі та функцій органів управління закладами вищої освіти, таких як університетський сенат, наглядові ради, ректорат, у контексті забезпечення автономії.

Значення для розвитку освіти. Аналіз впливу автономії на розвиток закладу вищої освіти та системи загалом, включаючи здатність до інновацій, підвищення якості освіти, реагування на потреби ринку праці та суспільства.

Контекстуальний аналіз. Розгляд автономії у контексті сучасних тенденцій та викликів у сфері вищої освіти, таких як глобалізація, зміни в ринку праці, технологічні інновації тощо.

Практичні аспекти реалізації. Вивчення практичних аспектів впровадження та реалізації принципу автономії в управлінні закладом вищої освіти, включаючи визначення стратегічних цілей, розробку політики та процедур, а також взаємодію зі зацікавленими сторонами.

Ці аспекти допоможуть краще зрозуміти сутність та значення автономії в управлінні закладом вищої освіти та її вплив на розвиток освітньої системи.

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Завдання 1. Планування навчального заходу:

Дати завдання студентам розробити план для організації навчального заходу (наприклад, лекції, семінару або практичного заняття). Вони повинні включати мету заходу, структуру заходу, використані методи навчання та оцінку ефективності.

Розв'язування

План організації навчального заходу

Мета заходу: Підвищити свідомість студентської спільноти щодо важливості включеності та рівності в освітньому процесі, зрозуміти різноманітні потреби студентів та сприяти створенню безбар'єрного середовища для навчання та розвитку.

Структура заходу:

Частина 1. Вступ

Привітання та коротке введення в тему заходу.

Представлення цілей та очікуваних результатів заходу.

Частина 2. Інтерактивна лекція

Огляд понять "включення" та "рівні можливості" в контексті освіти.

Пояснення важливості створення безбар'єрного середовища для всіх студентів.

Представлення прикладів та історій успіху в області включення та рівності.

Частина 3. Групова робота

Формування груп для обговорення ситуацій та виконання завдань, пов'язаних зі створенням включного середовища.

Обговорення та обмін ідеями щодо того, як можна поліпшити включеність та рівні можливості в університеті.

Частина 4. Практичні вправи

Проведення практичних вправ, спрямованих на розвиток емпатії та розуміння потреб різних груп студентів.

Створення плану дій для впровадження поліпшень у включеність та рівність в університеті.

Частина 5. Заключні слова та обговорення

Підбиття підсумків та нагадування про основні ідеї заходу.

Заклик до подальших дій та питання до учасників.

Методи навчання:

Інтерактивна лекція

Групова робота

Практичні вправи

Обговорення та обмін ідеями

Оцінка ефективності:

Збір фідбеку від учасників заходу за допомогою анкет або обговорення в групах.

Аналіз планів дій, розроблених учасниками, щодо поліпшення включеності та рівності в університеті.

Порівняння досягнень з цілями заходу та ідентифікація можливих областей для подальших вдосконалень.

План лекційного заняття

Тема. Основи фінансової грамотності

Цілі лекції

Введення студентів в основні поняття та принципи фінансової грамотності.

Пояснення важливості ефективного фінансового управління для особистого та професійного успіху.

Структура лекції

Частина 1. Вступ

Привітання студентів та коротке введення в тему лекції.

Представлення викладача та його/її досвіду в області фінансів.

Частина 2. Основні поняття фінансової грамотності

Визначення фінансової грамотності та її роль у повсякденному житті.

Пояснення ключових понять:

Бюджетування

Збереження

Інвестування

Кредитування

Фінансове планування

Частина 3. Важливість фінансової грамотності

Обговорення важливості ефективного управління фінансами для досягнення фінансової стабільності та мети.

Переваги фінансової грамотності у різних сферах життя: особистому, сімейному, професійному.

Частина 4. Практичні поради та приклади

Надання практичних порад щодо керування фінансами:

Створення бюджету

Планування заощаджень

Основи інвестування

Керування кредитами та боргами

Частина 5. Підсумок та питання

Підбиття підсумків лекції та нагадування про основні ідеї.

Заклик до питань та обговорення з студентами.

Домашнє завдання:

Створення особистого бюджету на місяць та визначення основних фінансових цілей.

ЗАВДАННЯ, ЗАДАЧІ І ВПРАВИ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ І ДОМАШНЬОЇ РОБОТИ

Практичні завдання

1. Розробка розкладу занять:

Дати завдання скласти розклад занять для тижня для певної групи студентів. Вони повинні врахувати різноманітні види занять, такі як лекції, практичні заняття, семінари та лабораторні роботи. Кожне заняття повинно мати відповідний час і місце проведення.

2. Підготовка навчального плану:

Запропонувати студентам розробити навчальний план для певного курсу чи предмету. Навчальний план повинен включати опис тем, які будуть вивчатися, методи навчання, рекомендовану літературу та критерії оцінювання.

3. Організація самостійної роботи студентів:

Запропонувати студентам створити розклад самостійної роботи на тиждень. Вони повинні визначити час для вивчення матеріалу, виконання домашніх завдань, підготовки до занять та інших активностей.

4. Планування навчального заходу:

Дати завдання студентам розробити план для організації навчального заходу (наприклад, лекції, семінару або практичного заняття). Вони повинні

включити мету заходу, структуру заходу, використані методи навчання та оцінку ефективності.

5. Аналіз роботи закладу освіти:

Запропонувати студентам провести аналіз роботи закладу освіти, включаючи ефективність розкладу занять, доступність навчальних ресурсів, задоволеність студентів процесом навчання тощо. За допомогою анкет або інтерв'ю, студенти можуть зібрати відгуки від різних респондентів: викладачів, студентів, адміністрації.

Ці завдання допоможуть студентам краще зрозуміти та застосувати принципи організації освітнього процесу в навчальних закладах на практиці.

ЗАВДАННЯ, ЗАДАЧІ І ВПРАВИ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ І ДОМАШНЬОЇ РОБОТИ

Тестові завдання

1. Що включає в себе розробка навчального плану для курсу чи предмету?

- a) опис тем, методів навчання, рекомендованої літератури та критеріїв оцінювання.
- b) перелік студентів, температурний графік, плани вихідних.
- c) розклад занять, вартість навчання, розподіл кафедр.
- d) всі відповіді неправильні.

2. Які елементи повинні бути враховані при розробці розкладу занять для студентів?

- a) тільки час проведення занять.
- b) час та місце проведення занять, різноманітність видів занять.
- c) тільки розподіл студентів по групах.
- d) лише навчальні матеріали для кожного заняття.

3. Яка основна мета організації самостійної роботи студентів?

- a) забезпечення вільного часу для студентів.

- b) розвиток навичок самостійного вивчення та роботи з інформацією.
- c) збільшення кількості домашніх завдань.
- d) обмеження доступу до навчальних ресурсів.

4. Яке завдання студентам потрібно виконати для планування навчального заходу?

a) визначити мету заходу, структуру, методи навчання та оцінку ефективності.

- b) скласти список покупок для заходу.
- c) Вибрати найкраще місце для проведення заходу.
- d) Встановити розклад занять для студентів.

5. Що включає в себе аналіз роботи закладу освіти?

a) Ефективність розкладу занять та задоволеність студентів процесом навчання.

- b) тільки кількість студентів у групах.
- c) час, проведений студентами в соціальних мережах.
- d) всі відповіді неправильні.

6. Які з наведених нижче є формами навчання?

- a) лекція.
- b) дискусія.
- c) тестування.
- d) виконання домашнього завдання.

7. Яка форма навчання сприяє активній участі студентів та обміну думками?

- a) лекція.
- b) семінар.
- c) лабораторна робота.
- d) індивідуальна консультація.

8. Які з перерахованих нижче є методами навчання?

- a) викладання.
- b) групова робота.
- c) читання.

d) репродукція.

9. Який метод навчання передбачає створення ситуації, яка спонукає учня до самостійного пошуку рішення?

a) проблемного навчання.

b) лекцій.

c) демонстрації.

d) наочності.

10. Яка форма навчання спрямована на переказ матеріалу викладачем без активної участі студентів?

a) семінарське заняття.

b) лекція.

c) дискусія.

d) проєктна робота.

11. Який метод навчання найчастіше використовується для поглибленого вивчення певної теми?

a) репродуктивний.

b) ілюстрації.

c) індукції.

d) проєктів.

12. Яка форма навчання передбачає співпрацю студентів у групах з метою виконання завдань?

a) семінар.

b) лекція.

c) лабораторна робота.

d) групова робота.

Питання для обговорення

3. Що включає в себе поняття "організація навчального процесу"?

4. Які основні складові навчального процесу в закладі освіти?

5. Які види занять можуть бути проведені в рамках навчального процесу?

6. Яка роль викладача в організації навчального процесу?
7. Як можна оптимізувати час проведення занять у закладі освіти?
8. Як впливає організація навчального процесу на успішність навчання студентів?
9. Які стратегії можуть бути використані для залучення студентів до активного участі в навчальному процесі?
10. Які фактори слід враховувати при плануванні навчального процесу?
11. Як можна використовувати інноваційні методи та технології в організації навчального процесу?
12. Які переваги має ефективна організація навчального процесу для всього закладу освіти?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4. Соціально-психологічні аспекти менеджменту освіти

ПЛАН

1. Комунікації в процесі управління.
2. Класифікація управлінської інформації. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті.
3. Поняття «організаційної культури» та її функції.
4. Етика управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Е. Основи менеджменту. Львів : Світ, 1995.
2. Василенко В.О., Шматько. В.Г. Інноваційний менеджмент. Київ : Центр навчальної літератури, 2005.
3. Маслов В.І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми закладами освіти : навчальний посібник. Тернопіль : Астон, 2007.
4. Менеджмент організацій / Л.І. Федулова, В.В. Стадник та ін. Київ : Либідь, 2002.
5. Матвієнко О.В. Основи інформаційного менеджменту : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 128 с.
6. Монастирський Г.М. Теорія організації : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 310 с. С. 242.
7. Немцева І.А. Організаційна культура в системі стратегічного управління вищим закладами освіти України : монографія. Чернівці : ЧНУ, 2012. 256 с. С.67

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

1. Комунікації в процесі управління.

Питання "Комунікації в процесі управління" є ключовим для розуміння та забезпечення успішного функціонування будь-якої організації, включаючи освітні заклади. Ось деякі важливі аспекти, на які варто звернути увагу при вивченні цього питання:

Види комунікації. Розуміння різних видів комунікації (вербальна, невербальна, письмова, візуальна тощо) та їхнього впливу на ефективність управління.

Канали комунікації. Вивчення різних каналів комунікації (особистий контакт, телефонні розмови, електронна пошта, засоби соціальних мереж тощо) та їхній вплив на передачу інформації.

Бар'єри в комунікації. Визначення факторів, які можуть ускладнювати ефективність комунікації (недоліки у сприйнятті інформації, розбіжність у розумінні, бар'єри між різними групами тощо) та способи їх подолання.

Міжособистісні відносини. Роль взаємовідносин та співробітництва між учасниками управлінського процесу у поліпшенні комунікації та досягненні спільних цілей.

Культура комунікації. Створення сприятливої атмосфери, де відкритість, взаємоповага і довіра сприяють вільному обміну інформацією та ефективному подоланню проблем.

Ефективність інформаційного обміну. Аналіз того, як ефективно інформація передається та сприймається між учасниками управлінського процесу, а також як використовується для прийняття рішень.

Керівництво комунікаціями. Розуміння ролі керівників у створенні ефективної системи комунікації, сприяння відкритості й ефективності обміну інформацією в організації.

Вивчення цих аспектів допоможе підвищити якість управління та сприятиме поліпшенню взаємодії між учасниками освітнього процесу.

2. Класифікація управлінської інформації.

Питання "Класифікація управлінської інформації та інформаційно-комунікаційні технології в освіті" охоплює різноманітні аспекти, які важливі для ефективного управління освітніми процесами та використання сучасних технологій у цій сфері. Ось деякі ключові моменти, на які варто звернути увагу:

За джерелом отримання. Внутрішня (створена в межах організації) та зовнішня (отримана з поза організації).

За формою вираження. Текстова, графічна, числова, відео- та аудіоматеріали.

За цільовим призначенням. Стратегічна, тактична, оперативна.

За обсягом та деталізацією. Сумісна (загальна для всіх рівнів управління) та спеціалізована (призначена для конкретних рівнів або функціональних підрозділів).

За видами діяльності. Фінансова, кадрова, навчально-методична, аналітична тощо.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освіті

Електронні ресурси. Вебсайти, електронні курси, віртуальні бібліотеки тощо.

Електронні платформи для навчання (LMS). Moodle, Blackboard, Google Classroom тощо.

Відеоконференції та вебінари. Zoom, Microsoft Teams, Skype тощо.

Інтерактивні дошки та планшети. SMART Board, Promethean Board тощо.

Інформаційні системи управління навчальним процесом. Управління розкладом, електронний журнал тощо.

Мультимедійні матеріали. Відеоуроки, інтерактивні презентації, аудіоматеріали тощо.

Інтеграція технологій у навчальний процес

Навчальні платформи. Використання LMS для організації навчального процесу та взаємодії з учнями.

Персоналізація навчання. Використання адаптивних систем, які враховують індивідуальні потреби та можливості кожного учня.

Дистанційне навчання. Організація навчального процесу з використанням відеоконференцій, електронних матеріалів тощо.

Вивчення цих аспектів допоможе зрозуміти, як використовувати інформаційні та комунікаційні технології для поліпшення якості освіти та управління освітніми процесами.

3. Поняття «організаційної культури» та її функції.

При вивченні питання «Поняття «організаційної культури» та її функції» важливо розглянути різні аспекти, які визначають специфіку культури в організації. Ось деякі ключові моменти:

Означення організаційної культури. Розуміння того, що включає в себе поняття організаційної культури, включаючи цінності, установки, норми, символи, традиції та звичаї, що характеризують організацію.

Функції організаційної культури:

Створення ідентичності та приналежності. Формування спільного почуття належності та ідентифікації серед працівників.

Стабілізація та регуляція поведінки. Утримання стабільності та порядку в організації шляхом внутрішніх норм та правил.

Стимулювання працівників. Сприяння розвитку позитивних цінностей та норм, що підтримують працівників у досягненні організаційних цілей.

Фільтрація та соціалізація. Відбір нових працівників, адаптація їх до організаційної культури та внесення їх у загальну соціальну структуру.

Ключові аспекти організаційної культури:

Цінності та вірування. Переконавання та цінності, що формують основу культури.

Норми та звичаї. Прийняті стандарти поведінки, регулюючі взаємодію працівників.

Символи та обряди. Специфічні об'єкти або дії, які символізують цінності та ідеали організації.

Лідерство та керівництво. Роль лідерів у формуванні, підтримці та зміні організаційної культури.

Вплив організаційної культури на результативність. Розуміння того, як культура впливає на ефективність та успішність організації, включаючи мотивацію працівників, задоволення клієнтів і загальні результати.

Вивчення цих аспектів допоможе краще розуміти, як організаційна культура впливає на функціонування та успіх організації, а також як керувати та формувати культуру відповідно до стратегічних цілей організації.

4. Етика управління.

Вивчення питання "Етика управління" є ключовим для розуміння та практичного застосування принципів моральної поведінки та відповідальності у контексті управлінської діяльності. Ось деякі важливі аспекти, на які треба звернути увагу:

Етичні принципи та цінності. Розуміння основних етичних принципів, які визначають моральну поведінку у контексті управління, таких як справедливість, довіра, інтегритет, повага до особистості та інші.

Прийняття етичних рішень. Вивчення методів та підходів до прийняття етичних рішень у складних ситуаціях, включаючи аналіз етичних дилем, врахування наслідків рішень та впливу на зацікавлені сторони.

Культура організації та етика. Розуміння впливу організаційної культури на етичне поведінку працівників та керівників, а також важливість культури етики в організації.

Відносини із зацікавленими сторонами. Розуміння етичних аспектів у взаємодії з клієнтами, партнерами, постачальниками, громадськістю та іншими зацікавленими сторонами.

Корпоративна відповідальність. Вивчення етичних принципів корпоративної відповідальності та їхнього впливу на управлінські практики, включаючи стосунки з працівниками, споживачами, середовищем та суспільством.

Професійна етика управління. Знання та дотримання професійних етичних стандартів та кодексів поведінки для управлінських кадрів у різних галузях та професіях.

Етика в прийнятті рішень. Розуміння впливу етичних факторів на процеси прийняття рішень на всіх рівнях управління.

Вивчення цих аспектів допоможе керівникам та фахівцям управління виробити моральні принципи і стратегії, які допоможуть їм приймати етично обґрунтовані рішення та керувати організаціями відповідно до вищих етичних стандартів.

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТИПОВИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

1. Аналіз культури організації

Назва гри: "Культура співпраці"

Мета гри

Створити ситуацію, в якій учасники зможуть відчувати важливість побудови позитивної організаційної культури, сприяти співпраці та взаємодії між всіма учасниками освітнього процесу.

Хід гри:

Розподіл ролей: Учасники гри розподіляються на групи, що відображають різні категорії учасників освітнього процесу: адміністрація, педагогічний персонал, учні / студенти, батьки / опікуни.

Створення сценарію. Розробляється сценарій ситуації, в якій кожна група зіткнеться з певними проблемами, які можуть виникнути у повсякденній

діяльності освітнього закладу (наприклад, конфлікт між вчителем та учнем, незгода між батьками й адміністрацією щодо методик навчання тощо).

Гра та аналіз. Учасники гри виконують свої ролі відповідно до сценарію, намагаючись знайти компромісні рішення та співпрацювати для розв'язання проблем. Після завершення написання сценарію проводиться обговорення, де учасники аналізують свої дії, відчують наслідки певних рішень, вивчають можливості поліпшення співпраці та комунікації в майбутньому.

Висновки та плани дій. Учасники разом формують висновки з гри та розробляють плани дій для поліпшення взаємодії та співпраці всередині освітнього закладу, зокрема через впровадження принципів позитивної організаційної культури та розвиток соціально-психологічних аспектів менеджменту освіти.

Ця рольова гра допоможе учасникам відчувати реальні ситуації, з якими вони можуть зіткнутися в управлінні освітнім закладом, та розвинути навички співпраці, комунікації і врегулювання конфліктів.

Ось одна із можливих ситуацій, яку можна використати у рольовій грі "Культура співпраці":

Ситуація: "Конфлікт між вчителем та учнем"

Контекст: Учень стверджує, що вчитель несправедливо оцінив його роботу та образив його під час уроку. Вчитель відкидає ці звинувачення та стверджує, що учень не проявляє достатньої уваги до уроків та не виконує домашні завдання.

Ролі:

Вчитель: Представник педагогічного персоналу, який має зацікавленість у правильному вихованні та навчанні учнів.

Учень: Учень, який відчуває себе ображеним та несправедливо оціненим.

Директор школи (або представник адміністрації): Нейтральна сторона, яка повинна допомогти вирішити конфлікт та знайти компромісні рішення.

Мета гри: За допомогою рольової гри врегулювати конфліктну ситуацію між вчителем та учнем, використовуючи навички співпраці, емпатії та конструктивної комунікації.

Ця ситуація дозволить учасникам гри розіграти складні сценарії, які можуть виникати у повсякденній практиці освітнього закладу. Кожна з ролей має свої мотивації та погляди, і гравцям доведеться знайти спільну мову та рішення, що задовольняють обидві сторони конфлікту.

Анкета для визначення потреб у професійному розвитку та мотивації

Шановні колеги,

Ця анкета призначена для визначення ваших потреб у професійному розвитку та мотивації. Ваші відповіді допоможуть нам краще розуміти, які напрями розвитку та стимулювання можуть бути корисними для вас і вашої професійної діяльності. Будь ласка, відповідайте на питання чесно та об'єктивно.

Особисті дані:

Прізвище, ім'я:

Посада/професія:

Стаж роботи в освітньому закладі:

Частина I. Потреби у професійному розвитку

Які аспекти вашої роботи в освітньому закладі вам потрібно поліпшити або розвинути?

Чи маєте ви інтерес до певних сфер професійного розвитку (наприклад, нові методи навчання, використання технологій у навчанні, розвиток особистісних навичок тощо)? Які саме?

Які форми навчання (семінари, тренінги, онлайн-курси тощо) ви вважаєте найбільш ефективними для себе?

Чи маєте ви певні особисті амбіції або кар'єрні цілі, які ви хочете досягти у майбутньому? Які це цілі?

Частина II. Мотивація

Що вас найбільше мотивує в роботі в освітньому закладі?

Які форми винагороди або заохочення вас найбільше стимулюють (фінансові бонуси, подяки від керівництва, можливості професійного росту тощо)?

Як керівництво освітнього закладу може підтримати вас та вашу мотивацію для досягнення ваших цілей та виконання роботи?

Дякуємо за відповіді! Ваша думка має велике значення для нас.

Ця анкета допоможе зібрати важливу інформацію про потреби та мотивацію працівників освітнього закладу для подальшого планування та розробки програм професійного розвитку та стимулювання.

ЗАВДАННЯ, ЗАДАЧІ І ВПРАВИ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ І ДОМАШНЬОЇ РОБОТИ

Практичні завдання

1. Аналіз культури організації:

- Провести анкетування серед працівників та учнів / студентів для визначення основних цінностей, норм та підходів, що характеризують організаційну культуру освітнього закладу.

- Провести групові дискусії або фокус-групи для визначення проблем, що виникають у взаємодії між учасниками освітнього процесу через соціально-психологічні фактори.

2. Комунікація та лідерство:

- Створити сценарій тренінгу з розвитку комунікаційних навичок для керівників освітніх закладів, фокусуючись на ефективному спілкуванні з працівниками, учнями та батьками.

- Організувати рольові ігри або симуляції для вправлення у навичках лідерства та врегулювання конфліктних ситуацій.

3. Розвиток та мотивація працівників:

- Провести анкетування або інтерв'ю з працівниками освітнього закладу для визначення їхніх потреб у професійному розвитку та мотивації.

- Розробити програму підвищення кваліфікації або систему стимулювання для педагогічних працівників на основі результатів аналізу їхніх потреб та мотивацій.

4. Сприяння соціальній адаптації учнів / студентів:

- Організувати тренінги з розвитку соціальних навичок для учнів / студентів з метою полегшення їхньої адаптації у навчальному середовищі.

- Запровадити програми підтримки для новачків у закладах освіти, такі як менторські програми або групи підтримки.

5. Управління конфліктами:

- Провести тренінги з управління конфліктами для адміністрації та педагогічних працівників з метою вивчення стратегій врегулювання конфліктів у шкільному середовищі.

- Створити план дій для реагування на конфліктні ситуації, включаючи протоколи спілкування та медіації.

Ці практичні завдання допоможуть студентам та фахівцям управління освітою практично застосовувати теоретичні знання та розвивати навички управлінської діяльності, зосереджені на соціально-психологічних аспектах.

Тестові завдання

1. Яка з наведених форм комунікації є невербальною?

- а) електронна пошта.
- б) телефонний дзвінок.
- в) рукоштовування.
- г) чат у месенджері.

Правильна відповідь: в) рукоштовування

2. Що визначає "емісійний канал" у процесі комунікації?

- а) особа, яка відправляє повідомлення.
- б) спосіб, яким передається повідомлення.
- в) особа, яка отримує повідомлення.
- г) зміст повідомлення.

Правильна відповідь: б) спосіб, яким передається повідомлення.

3. Що відображає "канал зворотного зв'язку" у комунікаційному процесі?

- а) спосіб, яким отримувач відповідає на повідомлення.
- б) мова, використовувана в процесі спілкування.
- в) тривалість розмови.
- г) реакція отримувача на повідомлення.

Правильна відповідь: а) спосіб, яким отримувач відповідає на повідомлення.

4. Яка з наведених форм комунікації відбувається між керівництвом та підлеглими, де інформація передається зверху вниз?

- а) вертикальна.
- б) горизонтальна.
- в) низхідна.
- г) висхідна.

Правильна відповідь: в) низхідна

5. Яка з наведених форм комунікації відбувається між рівнем підлеглих та колегами на одному рівні в організаційній структурі?

- а) вертикальна.
- б) горизонтальна.
- в) низхідна.
- г) висхідна.

Правильна відповідь: б) горизонтальна

6. Яка з наведених форм комунікації відбувається між підлеглими та керівництвом, де інформація передається знизу вгору?

- а) вертикальна.
- б) горизонтальна.
- в) низхідна.
- г) висхідна.

Правильна відповідь: г) висхідна.

7. Яка з наведених форм комунікації характеризується структурованими правилами та процедурами?

- а) формалізована.
- б) неформалізована.
- в) симетрична.
- г) асиметрична.

Правильна відповідь: а) формалізована

8. Яка основна мета управлінської інформації?

- а) передавати точну та повну інформацію всім працівникам організації.
- б) спростити процеси прийняття управлінських рішень.
- в) забезпечувати безпеку даних у компанії.
- г) залучати нових клієнтів за допомогою рекламних кампаній.

Правильна відповідь: б) спростити процеси прийняття управлінських рішень

9. Що включає в себе поняття "навігаційна інформація"?

- а) інформація, яка допомагає вибирати оптимальний шлях у морських подорожах.
- б) дані, які вказують користувачеві, як переходити між сторінками вебсайту.
- в) дані, які дозволяють користувачеві навігувати у файловій системі комп'ютера.
- г) інформація, що міститься на дорожніх знаках та допомагає водіям орієнтуватися на дорозі.

Правильна відповідь: б) дані, які вказують користувачеві, як переходити між сторінками вебсайту.

10. Яка основна функція інформаційної системи в управлінні?

- а) зберігання даних про компанію.
- б) автоматизація бізнес-процесів та надання інформації для прийняття рішень.
- в) використання інтернет-ресурсів для пошуку інформації.

г) підготовка звітності для керівництва компанії.

Правильна відповідь: б) автоматизація бізнес-процесів та надання інформації для прийняття рішень.

Питання для обговорення

1. Як комунікації впливають на ефективність управлінської діяльності?
2. Яким є основні завдання інформаційного забезпечення управлінської діяльності?
3. Які функції організаційна культура?
4. За якими критеріями оцінюють організаційну культуру?
5. Які функції комунікації у межах закладу освіти?
6. Які етичні концепції діють в системі управління освітніми системами?
7. Які інформаційно-комунікаційні технології використовують в освіті?
8. Які вимоги ставлять до інформаційного забезпечення управлінської діяльності?
9. Які принципи професійної етики?
10. У чому полягає зміст етичного управління?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5. Організація діяльності колективу закладу освіти

ПЛАН

1. Закономірності організації колективу.
2. Методи управління колективом.
3. Колектив закладу освіти та його структура.
4. Керівництво і лідерство в колективі.
5. Оцінка ділових, професійних і особистісних якостей керівника закладу освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Астаф'єва О.Н., Захарова О.А. Інформаційно-комунікативна компетентність особистості в умовах становлення інформаційного суспільства [Електронний ресурс]. 2007. – Режим доступу: www.ural-yeltsin.ru/usefiles/media/AstafievaZaharova.doc.
2. Афанасьєв В.Г. Людина в управлінні суспільством. Москва : Вид-во книга, 2007. 382 с.
3. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посібн. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
4. Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум : навчальний посібник. Л. : Магнолія плюс, 2003. 300 с.
5. Григор'єва В.А. До скарбниці управлінського досвіду керівника ПТНЗ : наук.-метод. зб. Київ : Лабораторія управління ПТО ІПТО НАПНУ України, 2012. Вип. 3. 65 с.
6. Голосарій основних термінів професійної освіти / упоряд. Т.М. Десятов / за заг.ред. Н.Г. Ничкало. Київ : Вид-во «АртЕк», 2009. 192 с.
7. Закон України «Про фахову передвищу освіту». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2019. № 30. Ст. 119 .

8. Мельник О.Ф. Управлінський дискурс навчального процесу у вищому навчальному закладі. *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. праць. Полтава, 2011. Вип. 8. С. 234–248.

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

1. Закономірності організації колективу.

При вивченні питання "Закономірності організації колективу" важливо звернути увагу на наступні аспекти:

Психологічні особливості колективу. Розуміння того, які фактори впливають на поведінку та взаємодію членів колективу, такі як міжособистісні стосунки, конфлікти, співробітництво, комунікація тощо.

Формування та розвиток ефективного колективу. Вивчення методів та стратегій формування та підтримки позитивного і продуктивного співробітництва серед членів колективу.

Керування розвитком колективу. Аналіз інструментів та методів керування процесами в колективі, таких як мотивація, лідерство, конфліктологія, розвиток комунікаційних навичок тощо.

Роль культури організації. Вивчення впливу організаційної культури на формування та функціонування колективу, а також методів підтримки та зміни культури в організації.

Аналіз групової динаміки. Вивчення процесів і закономірностей, які виникають у групі під час спільної діяльності та взаємодії, таких як формування норм, ролей, лідерства тощо.

Адаптація до змін. Розуміння того, як колектив реагує на зміни в організації, та розроблення стратегій адаптації і підтримки стабільності в умовах змін.

Вивчення цих аспектів допоможе краще розуміти й ефективно керувати колективом у різних організаційних середовищах.

2. Методи управління колективом.

При вивченні питання "Методи управління колективом" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Лідерство. Розуміння різних стилів лідерства, їх вплив на колектив та методи розвитку лідерських якостей у керівника.

Мотивація. Вивчення методів стимулювання і мотивації членів колективу для досягнення спільних цілей та підвищення продуктивності.

Комунікація. Розроблення ефективних стратегій комунікації в колективі, включаючи відкрити та прозору обмін інформацією, вміння слухати та емпатію.

Конфліктологія. Вивчення методів врегулювання конфліктів у колективі, включаючи навички конструктивної комунікації, медіації та розвитку конфліктоздатності.

Тімбілдинг. Розробка і впровадження програм тимбілдингу для підтримки співпраці та взаємодії у колективі, зміцнення командного духу, підвищення ефективності спільної діяльності.

Розвиток особистості. Створення умов для розвитку особистісних та професійних якостей членів колективу, включаючи навички самореалізації, самоменеджменту і самовдосконалення.

Адаптація до змін. Розроблення стратегій управління змінами в колективі, включаючи вміння адаптуватися до нових умов та ефективно впроваджувати необхідні зміни.

Вивчення цих аспектів допоможе студентам та практикам краще розуміти та ефективно керувати колективом у різних організаційних та соціальних контекстах.

3. Колектив закладу освіти та його структура.

При вивченні питання "Колектив закладу освіти та його структура" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Склад колективу. Розуміння складу персоналу закладу освіти, включаючи адміністраторів, вчителів, педагогічних працівників та інший персонал, який забезпечує функціонування закладу.

Організаційна структура. Вивчення структури організації закладу освіти, включаючи ієрархічну організацію, функціональну структуру та ланцюжок командування.

Роль керівництва. Аналіз ролі і функцій керівництва закладу освіти у формуванні та розвитку колективу, забезпеченні ефективності, сприянні розвитку освітнього процесу.

Внутрішня культура. Вивчення цінностей, норм, традицій та особливостей внутрішньої культури закладу освіти, які визначають спільний дух та співпрацю у колективі.

Комунікація та спілкування. Аналіз комунікаційних процесів у колективі, включаючи взаємодію між керівництвом та персоналом, внутрішню і зовнішню комунікацію.

Професійний розвиток. Розвиток програм і стратегій професійного розвитку для членів колективу, що сприяють підвищенню кваліфікації та підтримці професійного зростання.

Колективні діяльності та ініціативи. Стимулювання колективних діяльностей, спільних проєктів й ініціатив, які сприяють підвищенню ефективності та сприяють розвитку закладу.

Вивчення цих аспектів допоможе краще зрозуміти організаційну структуру та динаміку закладу освіти та сприятиме підвищенню якості освіти та розвитку колективу.

4. Керівництво і лідерство в колективі.

При вивченні питання "Керівництво і лідерство в колективі" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Теорії лідерства. Розуміння основних теорій та підходів до лідерства, таких як трансформаційне, трансакційне, ситуаційне, підхід підходу до лідерства тощо.

Стили лідерства. Вивчення різних стилів лідерства, таких як авторитарний, демократичний, ліберальний, їхній вплив на колектив та результативність.

Розвиток лідерських якостей. Залучення до аналізу та розвитку лідерських якостей, таких як емпатія, мотивація, комунікативні навички, прийняття рішень та уміння розвивати і мобілізувати колектив.

Ефективне керівництво. Вивчення стратегій та методів ефективного керівництва, які сприяють досягненню цілей і завдань колективу та забезпечують підтримку співробітників.

Керівництво в різних контекстах. Аналіз керівництва в різних організаційних та соціальних контекстах, таких як освітній заклад, бізнес, громадська сфера тощо.

Лідерство та зміни. Розуміння ролі лідерства у процесах змін та інновацій, а також методів керування змінами і підтримки колективу у періоди перетворень.

Етичні аспекти керівництва. Розгляд етичних принципів та відповідальності у лідерській діяльності, врахування моральних і професійних стандартів.

Вивчення цих аспектів допоможе краще розуміти роль та вплив лідерства на колектив і сприятиме розвитку компетентностей у керівництві та лідерстві.

5. Оцінка ділових, професійних і особистісних якостей керівника закладу освіти.

При вивченні питання "Оцінка ділових, професійних і особистісних якостей керівника закладу освіти" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Ділові якості керівника. Аналіз та оцінка таких ділових якостей, як стратегічне мислення, організаційні навички, здатність до прийняття рішень і управління ресурсами.

Професійні компетенції. Вивчення професійних знань та навичок керівника, уміння ефективно організовувати і керувати освітнім процесом.

Лідерські якості. Аналіз лідерських якостей керівника, його здатності мотивувати та надихати персонал, сприяти розвитку команди і створювати сприятливе робоче середовище.

Міжособистісні вміння. Оцінка здатності керівника до ефективної комунікації, вміння будувати відносини з персоналом, врахування і розвитку різних стилів міжособистісного спілкування.

Особистісні якості. Врахування особистісних характеристик керівника, таких як емпатія, толерантність, чесність, відповідальність, а також здатність до самовдосконалення та розвитку.

Етичні принципи. Оцінка відповідності діяльності керівника етичним стандартам та цінностям, врахування його здатності приймати етично обґрунтовані рішення.

Ефективність результатів. Аналіз досягнень та результатів діяльності керівника в управлінні закладом освіти, оцінка його впливу на розвиток і підвищення якості освіти.

Вивчення цих аспектів допоможе краще зрозуміти й оцінити компетенції і характеристики керівника закладу освіти та сприятиме підвищенню ефективності його роботи.

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТИПОВИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Завдання 1. План дій для організації спільних проєктів між учителями різних предметів та зустрічей для обговорення поточних проєктів та обміну досвідом:

План дій для організації спільних проєктів:

Крок 1. Визначення цілей та областей співпраці

Провести зустріч учителів для обговорення можливостей спільних проєктів.

Визначити основні цілі співпраці та області інтеграції предметів.

Крок 2. Планування та розробка проєктів

Створити робочі групи з учителів різних предметів для розробки конкретних проєктів.

Визначити теми проєктів, завдання та очікувані результати.

Розробити графік виконання та відповідальності за кожний проєкт.

Крок 3. Реалізація проєктів

Провести заняття та зустрічі з учнями для впровадження спільних проєктів.

Забезпечити підтримку та координацію роботи між учителями під час реалізації проєктів.

Крок 4. Оцінка та аналіз результатів

Провести оцінку результатів спільних проєктів з метою виявлення успіхів та можливостей для подальшого вдосконалення.

Зібрати відгуки від учнів та учителів щодо спільної роботи та результатів проєктів.

Зустрічі для обговорення поточних проєктів та обміну досвідом:

Крок 1. Планування зустрічі

Визначити дату, час та місце проведення зустрічі.

Підготувати порядок денний та план обговорення.

Крок 2. Обговорення поточних проєктів

Представлення результатів роботи над поточними проєктами.

Обмін досвідом та найкращими практиками між учителями.

Крок 3. Визначення подальших кроків

Обговорення можливих покращень та напрямків подальшої співпраці.

Визначення конкретних дій для подальшої роботи над проєктами.

Крок 4. Підготовка звіту та плану дій

Підготовка звіту з результатів зустрічі.

Визначення плану дій та відповідальних осіб за його виконання.

Цей план допоможе організувати ефективну співпрацю між учителями та підвищити якість навчання через спільні проєкти та обмін досвідом.

Завдання 2. Приклад проєкту, який може бути реалізований в менеджменті освіти.

Назва проєкту: *"Розвиток системи менторства для нових вчителів"*

Мета проєкту

Створення та впровадження ефективної системи менторства для нових вчителів з метою полегшення їхнього вступу в професійну діяльність та підвищення якості освіти.

Завдання проєкту

Провести аналіз стану підтримки нових вчителів у закладі освіти.

Розробити програму менторства, включаючи навчальні матеріали, методики й інструменти для менторів та нових вчителів.

Підготувати та навчити менторів, які будуть працювати з новими вчителями.

Провести запуск та пілотне тестування програми менторства з обраною групою нових вчителів і менторів.

Зібрати і проаналізувати відгуки та результати пілотного проєкту.

Внести корективи до програми менторства, враховуючи отримані дані.

Розширити програму менторства на всіх нових вчителів закладу освіти.

Здійснити оцінку ефективності програми менторства та підготувати звіт про результати.

Очікувані результати

Підвищення рівня задоволеності та підтримки нових вчителів у закладі освіти.

Зменшення кількості випадків втрати нових вчителів у перший рік роботи.

Підвищення якості навчання та зростання професійних навичок усіх вчителів через обмін досвідом та підтримку.

Цей проєкт може бути корисним для керівників освітніх закладів, які прагнуть поліпшити умови для нових вчителів та підвищити якість освіти загалом.

Завдання 3. Приклад анкети для педагогічного колективу для визначення потреб у підтримці та розвитку.

Анкета для педагогічного колективу «Потреби у підтримці та розвитку»

1. Які аспекти вашої роботи потребують поліпшення або додаткової підтримки?

2. Які навчальні методи ви хотіли б додатково вивчати або вдосконалити?

3. Чи брали ви участь у навчанні або семінарах з останнього часу? Якщо так, які теми вас цікавлять?

4. Які засоби або ресурси ви вважаєте найбільш корисними для вашого професійного розвитку? (Наприклад: курси, вебінари, наставництво тощо)

5. Чи маєте ви які-небудь ідеї щодо впровадження нових методів навчання або програм у нашій школі?

6. Чи вважаєте ви необхідним поліпшення у системі менторства для нових вчителів? Які саме аспекти були би корисними для вас та вашого ментора?

7. Чи є у вас інші пропозиції або побажання щодо підтримки та розвитку вашої професійної діяльності?

ЗАВДАННЯ, ЗАДАЧІ І ВПРАВИ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ І ДОМАШНЬОЇ РОБОТИ

Практичні завдання

1. Розвиток творчих підходів до навчання

- Створіть програму для проведення творчих майстер-класів або проектних робіт серед учнів. Включіть до цієї програми методику підтримки та оцінки ідей, які стимулюють творчий розвиток учнів.

- Запропонуйте колективу вчителів впроваджувати інтерактивні методи навчання у своїх уроках та спільно відстежуйте результати.

2. Створення спільних проєктів

- Підготуйте план дій для організації спільних проєктів між учителями різних предметів. Пошукайте можливості для інтеграції предметів та створення інтердисциплінарних проєктів.

- Організуйте зустрічі для обговорення поточних проєктів та обміну досвідом між учасниками колективу.

3. Розвиток системи підтримки та взаємодії

- Проведіть анкетування серед педагогічного колективу для визначення потреб у підтримці та розвитку.

- Створіть систему менторства, де більш досвідчені вчителі допомагатимуть новачкам у пристосуванні до робочого процесу та поділятимуться своїм досвідом.

4. Розвиток професійних навичок

- Організуйте семінари та тренінги для педагогів з підвищення кваліфікації у сфері використання новітніх методик навчання й організації навчального процесу.

- Запропонуйте вчителям взяти участь у відкритих уроках або майстер-класах, де вони зможуть продемонструвати свої досягнення та отримати зворотний зв'язок від колег.

5. Створення спільної відповідальності

- Розробіть систему спільного планування та визначення цілей закладу освіти, яка враховувала б інтереси всіх членів колективу.

- Організуйте зустрічі для обговорення стратегій досягнення цілей закладу та визначення завдань кожного працівника для досягнення цих цілей.

Тестові завдання

1. Яка з професійних компетенцій є найважливішою для керівника закладу освіти?

- а) знання сучасних методик навчання;
- б) вміння керувати фінансами закладу;
- в) організаційні навички;
- г) вміння вести переговори з батьками учнів.

2. Що включає в себе метод авторитарного керівництва?

- а) активне залучення працівників до прийняття рішень;
- б) встановлення жорсткої ієрархії та одностороннє прийняття рішень;
- в) спільне прийняття рішень всіма членами колективу;
- г) демократичний підхід до управління.

3. Які методи управління спрямовані на стимулювання самостійності та ініціативності у працівників?

- а) авторитарний метод;
- б) демократичний метод;
- в) метод делегування повноважень;
- г) метод мотивації фінансовими преміями.

4. Який метод управління передбачає включення працівників у процес прийняття рішень та обговорення питань, що стосуються їхньої роботи?

- а) авторитарний метод;
- б) демократичний метод;
- в) метод мотивації фінансовими преміями;
- г) метод делегування повноважень.

5. Що означає метод делегування повноважень в управлінні колективом?

- а) прийняття всіх рішень адміністрацією;
- б) передача частини влади та відповідальності на рішення іншим членам колективу;
- в) визначення керівництва через консенсус;
- г) використання стимулів та покарань для керівництва.

6. Що відрізняє керівника від лідера?

а) керівник встановлює правила, лідер інспірує та мотивує;

б) керівник зосереджений на досягненні цілей, лідер на розвитку відносин;

в) керівник приймає рішення самостійно, лідер консультиється з колективом;

г) керівник працює за схемами, лідер зацікавлений у творчому підході.

7. Яка з рис лідера характеризує його здатність впливати на інших?

а) харизма;

б) рішучість;

в) тактовність;

г) інтелектуальність.

8. Який тип лідерства характеризується тим, що керівник приймає рішення самостійно без урахування думки членів колективу?

а) демократичний;

б) авторитарний;

в) трансформаційний;

г) ситуаційний.

9. Який стиль лідерства орієнтований на розвиток та підтримку співпраці в колективі?

а) трансформаційний;

б) авторитарний;

в) ситуаційний;

г) демократичний.

10. Яка здатність характеризує лідера, який може адаптуватися до змінних умов та ефективно розв'язувати проблеми?

а) емоційний інтелект;

б) соціальна компетентність;

в) креативність;

г) аналітичність.

Питання для обговорення

1. У чому проявляється закономірність створення колективу?
2. Назвіть основні ознаки колективу?
3. Які є етапи створення колективу?
4. Які є методи управління закладом освіти ?
5. Назвіть характерні особливості організаційно-розпорядчих методів?
6. Дайте визначення: «Наказ», «Розпорядження», «Директива»?
7. У чому полягає головна відмінна риса педагогічного колективу?
8. Які критерії використовуються для оцінки рівня професійно-педагогічної компетентності викладача?
9. У чому відмінність управлінської діяльності від інших видів праці?
10. Назвіть основні ознаки безлідерних колективів?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6. Маркетинг у системі управління закладом освіти

ПЛАН

1. Сутність, завдання та принципи маркетингової діяльності в освіті.
2. Маркетингове дослідження ринку освітніх послуг.
3. Планування та організація маркетингової діяльності у сфері освіти.
4. Характеристика комплексу маркетингу закладу освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюхіна М.В. Маркетингова та іміджева діяльність закладу освіти : підручник для студентів вищих навч. закладів / під заг. ред. М.В. Артюхіної ; ДЗВО «Донбас. держ. пед. універ.». Слов'янськ : Вид-во Б.І. Маторіна, 2015. 201 с.
2. Берека В.Є. Маркетинг освіти : навчальна програма і методичний посібник. Хмельницький : Вид-во ХГПА, 2006. 264 с.
3. Вознюк В.С. Маркетинг освітніх послуг : навч. посіб. Луцьк : Волинська книга, 2007. 64 с.
4. Григораш В.В. Маркетингова діяльність директора школи. Харків : Вид. група «Основа», 2014. 224 с.
5. Матвіїв М.Я. Методологія та організація маркетингового менеджменту в сфері вищої освіти. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 560 с.
6. Мельникова О.В. Основні напрями просування освітніх послуг українськими ЗВО у мережі Інтернет. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2015. Вип. 15. С. 25–35.
7. Мороз І.В. Менеджмент і маркетинг в освіті : навч.-метод. посіб. Київ : «Освіта України», 2009. 192 с.
8. Освітній маркетинг у вищих школах України та Польщі : навч.-метод. посіб. / С. Гончаров, В. Гурин, Г. Сапсай та інші. Рівне : НУВГП, 2011. 275 с.

9. Фокс К. Маркетинг у сфері вищої освіти: досвід США. *Університетська освіта*. 2012. № 2. С. 8–12.

10. Kotler Ph., Fox K.P.A. Strategic Marketing for Educational Institution. New Jersey, 2001. 388 p.

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

1. Сутність, завдання та принципи маркетингової діяльності в освіті.

При вивченні питання "Сутність, завдання та принципи маркетингової діяльності в освіті" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Сутність маркетингової діяльності в освіті. Розуміння того, що маркетинг у сфері освіти – це комплекс стратегій, методів та інструментів, спрямованих на задоволення потреб студентів, батьків, учителів та інших зацікавлених сторін освітнього процесу.

Завдання маркетингової діяльності в освіті. Вивчення цілей, на досягнення яких маркетингові стратегії спрямовані, наприклад, збільшення чисельності учнів, підвищення рівня задоволеності клієнтів, поліпшення репутації та конкурентоспроможності закладу освіти.

Принципи маркетингової діяльності в освіті. Розгляд базових принципів, які визначають маркетингову стратегію в освіті, таких як орієнтація на клієнта, конкурентна перевага, інновації та адаптація до змін у суспільстві.

Аналіз маркетингових інструментів в освіті. Вивчення інструментів, які використовуються для просування освітнього закладу, таких як реклама, PR-комунікації, вебпрезентації, соціальні медіа, а також заходи з рекрутингу тощо.

Управління брендом закладу освіти. Аналіз стратегій формування та підтримки бренду закладу освіти, створення унікального іміджу та позиціонування на ринку освітніх послуг.

Етичні аспекти маркетингу в освіті. Розуміння етичних меж і відповідальності при використанні маркетингових практик в освіті, уникнення маніпуляцій та обманливої реклами.

Вивчення цих аспектів допоможе краще зрозуміти роль маркетингу в освіті та розробити ефективні стратегії для просування і розвитку освітнього закладу.

2. Маркетингове дослідження ринку освітніх послуг.

При вивченні питання "Маркетингове дослідження ринку освітніх послуг" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Основи маркетингового дослідження. Розуміння методів збору, аналізу та інтерпретації даних для вивчення попиту на освітні послуги, потреб клієнтів та конкурентного середовища.

Завдання маркетингового дослідження. Вивчення цілей проведення дослідження, таких як виявлення потреб цільової аудиторії, оцінка конкурентної ситуації, аналіз трендів на ринку освіти.

Методи маркетингового дослідження. Огляд різних методів, які використовуються для збору та аналізу даних у маркетинговому дослідженні, таких як анкетування, спостереження, інтерв'ю, фокус-групи, аналіз статистичних даних тощо.

Аналіз ринкових тенденцій. Визначення ключових тенденцій та перспектив розвитку ринку освітніх послуг, враховуючи демографічні зміни, технологічні інновації, соціальні й економічні чинники.

Використання результатів дослідження. Розробка стратегій маркетингового планування на основі отриманих даних, визначення цільових аудиторій, позиціонування продукту та розробка маркетингових комунікаційних стратегій.

Етичні аспекти дослідження. Уникнення маніпуляцій та недостовірних практик у процесі дослідження, забезпечення конфіденційності даних та дотримання етичних стандартів.

Вивчення цих аспектів допоможе студентам та дослідникам глибше розуміти процес маркетингового дослідження у контексті освітніх послуг і розвивати навички проведення ефективних досліджень для розвитку освітніх закладів.

3. Планування та організація маркетингової діяльності у сфері освіти.

При вивченні питання "Планування та організація маркетингової діяльності у сфері освіти" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Розуміння основних етапів маркетингового планування. Ознайомлення з процесом розробки маркетингових стратегій та тактик, включаючи аналіз ринку, визначення цілей і аудиторії, розробку позиціонування та вибір маркетингових інструментів.

Визначення цілей маркетингу. Зрозуміння того, які конкретні цілі мають бути досягнуті за допомогою маркетингових зусиль, таких як збільшення чисельності студентів, підвищення рівня задоволеності клієнтів, поліпшення іміджу тощо.

Аналіз конкурентного середовища. Вивчення конкурентної ситуації на ринку освітніх послуг, включаючи аналіз сильних і слабких сторін конкурентів, а також визначення можливостей та загроз.

Розробка стратегії позиціонування. Визначення унікальних переваг та характеристик освітнього закладу, які роблять його відмінним від інших і визначення способів комунікації цих переваг потенційним клієнтам.

Вибір маркетингових інструментів. Визначення оптимального міксу маркетингових інструментів, які будуть використовуватися для досягнення поставлених цілей, таких як реклама, PR-комунікації, інтернет-маркетинг, заходи з рекрутингу тощо.

Планування бюджету та контроль результатів. Розробка фінансового плану на маркетингові заходи, а також моніторинг та оцінка ефективності проведених заходів.

Етичні аспекти маркетингової діяльності. Розуміння етичних меж і відповідальності у використанні маркетингових практик в освіті, уникнення маніпуляцій та обманливої реклами.

Вивчення цих аспектів допоможе студентам та фахівцям в галузі освіти ефективно планувати й організовувати маркетингову діяльність для просування та розвитку освітнього закладу.

4. Характеристика комплексу маркетингу закладу освіти.

При вивченні питання "Характеристика комплексу маркетингу закладу освіти" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Розуміння концепції маркетингу в освіті. Вивчення основних принципів та підходів до впровадження маркетингу у сфері освіти, зокрема, орієнтація на потреби клієнтів, конкурентні переваги, позиціонування та ін.

Аналіз місії та цінностей закладу. Визначення ключових цінностей та місії освітнього закладу, які будуть відображатися у всіх маркетингових зусиллях.

Вивчення цільової аудиторії. Аналіз потенційних студентів, їх потреб, вимог та очікувань щодо закладу освіти.

Розробка унікального пропозицій продажу (USP). Визначення того, що робить освітній заклад унікальним та привабливим для своєї цільової аудиторії.

Маркетинговий мікс. Розробка стратегій щодо продукту (навчальні програми, послуги), ціни (вартість навчання та фінансові програми), промоції (реклама, та розподілу (рекрутинг, робота з агентами, онлайн-платформи тощо).

Вивчення конкурентного середовища. Аналіз конкурентів та їх маркетингових стратегій, виявлення сильних та слабких сторін для розробки власної стратегії.

Ефективність маркетингових заходів. Встановлення метрик і критеріїв успіху для оцінки ефективності маркетингових заходів та їх впливу на збільшення чисельності студентів, поліпшення репутації тощо.

Адаптація до змін. Готовність реагувати на зміни у суспільстві, технологіях, конкурентному середовищі та потребах клієнтів шляхом постійного оновлення і вдосконалення маркетингових стратегій.

Розуміння цього допоможе ефективно впроваджувати маркетингові стратегії для залучення студентів і підвищення конкурентоспроможності.

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТИПОВИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

1. Зразок анкети для потенційних студентів.

Шановний(а) абітурієнте!

Ми цінуємо вашу думку та хочемо краще відповісти на ваші потреби та очікування. Будь ласка, відповідайте на такі питання щодо вашого вибору закладу освіти. Ваші відповіді будуть корисними для нас в удосконаленні навчального процесу та середовища.

1. Який основний фактор, який вас спонукав до вибору закладу освіти?

- a) репутация закладу;*
- b) наявність потрібної спеціальності / програми;*
- c) розташування закладу освіти;*
- d) рекомендації від знайомих родичів.*

2. Які основні критерії ви вважаєте найважливішими для якості навчального процесу?

- a) кваліфікація викладацького складу;*
- b) доступність сучасного обладнання та матеріально-технічної бази;*
- c) можливості для практичного навчання / стажування;*
- d) можливості для міжнародного обміну та співпраці з іншими ЗВО.*

3. Яка форма навчання вам більше підходить?

- a) денна;*
- b) заочна;*
- c) дистанційна.*

4. Які додаткові можливості та сервіси ви хотіли би бачити у закладі освіти?

- a) клуби та гуртки за інтересами;
- b) кар'єрні центри та підтримка у працевлаштуванні;
- c) спортивні та культурні заходи;
- d) менторська підтримка та програми адаптації.

5. Які ваші очікування від соціального середовища в закладі освіти?

- a) розвинута система студентського самоврядування;
- b) підтримка студентських ініціатив та проєктів;
- c) можливості для активної участі у студентському житті;
- d) створення дружнього та підтримуючого середовища.

Дякуємо за відповіді!

2. Маркетинговий план для школи, який відповідає принципам SMART

Ціль. Збільшити кількість нових заявок на вступ до школи на 20 % протягом навчального року.

Стратегія

Підвищення обізнаності. Організація відкритих днів, реклама у місцевих ЗМІ та соціальних мережах.

Підтримка репутації. Залучення відгуків та рекомендацій від існуючих батьків і учнів через соціальні мережі та веб-сайт школи.

Збільшення відвідуваності. Організація тематичних заходів, спрямованих на родини та майбутніх учнів, таких як спортивні змагання, конкурси тощо.

Метрики успіху

Збільшення кількості заявок на вступ на 20 % порівняно з попереднім навчальним роком.

Збільшення кількості переглядів вебсайту школи та активності в соціальних мережах на 30 %.

Часові рамки

Проведення відкритих днів: протягом вересня-жовтня.

Розміщення реклами в ЗМІ та соціальних мережах: протягом вересня-грудня.

Організація тематичних заходів: протягом навчального року.

Ресурси та бюджет

Виділення коштів на рекламу у місцевих ЗМІ та соціальних мережах.

Залучення волонтерів та педагогічних працівників для організації заходів.

Цей план маркетингу має конкретні цілі, вимірювані метрики успіху, досяжні стратегії, реалістичні часові рамки та враховує обмежені ресурси школи.

ЗАВДАННЯ, ЗАДАЧІ І ВПРАВИ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ І ДОМАШНЬОЇ РОБОТИ

Практичні завдання

1. Аналіз цільової аудиторії

- Проведіть анкетування серед потенційних студентів. Питання анкети мають спрямовуватися на з'ясування їхніх вимог та очікувань від закладу освіти.

- Здійсніть аналіз соціальних мереж та форумів, де обговорюється освітнє середовище, щоб зрозуміти, які питання цікавлять вашу цільову аудиторію.

2. Розробка унікальних пропозицій продажу (USP)

- Проведіть SWOT-аналіз вашого закладу освіти, визначивши його сильні та слабкі сторони, можливості та загрози.

Визначте, що робить ваш заклад унікальним у порівнянні з конкурентами, і сформулюйте це в якості вашої унікальної пропозиції продажу.

3. Розробка маркетингового плану

- Визначте цілі вашого маркетингового плану, які мають бути конкретними, вимірюваними, досяжними, реалістичними та ч обмеженими у часі (SMART).

- Складіть стратегії і тактики для досягнення цих цілей, враховуючи аналіз цільової аудиторії та конкурентного середовища.

4. Моніторинг та оцінка результатів

- Встановіть метрики та критерії успіху для кожної стратегії та тактики в маркетинговому плані.

- Регулярно відстежуйте й аналізуйте показники ефективності, такі як збільшення кількості студентів, поліпшення репутації, зростання прибутковості тощо.

5. Залучення студентів через маркетингові заходи

- Організуйте відкритий день, де потенційні студенти матимуть змогу дізнатися більше про ваш заклад освіти.

- Запроваджуйте програми мотивації для студентів, такі як стипендії, знижки або безкоштовні курси за досягнення успіхів.

Тестові завдання

1. Яка з наведених нижче характеристик НЕ є складовою маркетингу в освіті?

- a) реклама;
- b) відвідуваність;
- c) якість навчання;
- d) фінансовий звіт.

2. Що таке SWOT-аналіз у маркетингу закладу освіти?

- a) аналіз цільової аудиторії;
- b) аналіз конкурентів;
- c) аналіз сильних і слабких сторін, можливостей та загроз;
- d) аналіз фінансових показників.

3. Яка з наведених нижче стратегій є частиною маркетингового міксу закладу освіти?

- a) реклама;

- b) розклад уроків;
- c) ціна навчання;
- d) випускний бал.

4. Що таке USP в маркетингу?

- a) унікальна система просування;
- b) унікальна стратегія продажу;
- c) унікальна пропозиція продажу;
- d) унікальний сервіс підтримки.

5. Який з перелічених методів маркетингового дослідження може включати анкетування та спостереження?

- a) фокус-групи;
- b) статистичний аналіз;
- c) соціальні мережі;
- d) поля опитування.

6. Яке поняття відображає концепцію "4P" у маркетингу?

- a) продукт, ціна, просування, розподіл;
- b) продаж, прибуток, популярність, потреба;
- c) пакування, продаж, позиціонування, партнерство;
- d) праця, процес, професія, планування.

7. Що означає поняття "маркетинговий мікс"?

- a) сума всіх елементів, які впливають на кінцевого споживача;
- b) процес вивчення ринкових потреб;
- c) колекція всіх маркетингових каналів;
- d) програма підтримки споживачів.

8. Якість навчання та педагогічних послуг є частиною:

- a) ціноутворення;
- b) продукту;
- c) промоції;
- d) розподілу.

Правильна відповідь: b) продукту.

9. Який з названих каналів маркетингу НЕ використовується в освіті?

- a) реклама;
- b) прямий маркетинг;
- c) продажі на виставках;
- d) відкриття філіалів у інших країнах.

10. Що означає аббревіатура "CRM" в маркетингу?

- a) Customer Relationship Management (управління відносинами з клієнтами);
- b) Creative Resource Management (управління творчими ресурсами);
- c) Consumer Research Model (модель дослідження споживачів);
- d) Corporate Responsibility Management (управління корпоративною відповідальністю).

Питання для обговорення

1. Поясніть особливості та співвідношення комерційного і некомерційного маркетингу в освітній сфері.

2. Проаналізуйте взаємозв'язок основних понять маркетингу (потреби, прагнення, попит, товар, ціна, обмін) у контексті маркетингу освітніх послуг.

3. Визначте основні функції маркетингової служби закладу освіти та поясність їхній взаємозв'язок.

4. Дайте оцінку сучасних тенденцій розвитку освітнього маркетингу в Україні.

5. Проаналізуйте основні етапи процесу маркетингового дослідження в освітній діяльності.

6. Визначте фактори, які формують ринковий попит на освітні послуги.

7. Визначте ключові критерії сегментування ринку освітніх послуг.

8. Обґрунтуйте необхідність та способи оцінки ефективності сегментування ринку освітніх послуг.

9. Поясніть особливості диференційованого, недиференційованого та концентрованого маркетингу у сфері освіти.

10. Охарактеризуйте основні види маркетингових планів ЗВО.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 7. Управління конкурентоспроможністю закладу освіти

ПЛАН

1. Економічна сутність конкуренції та конкурентоспроможності закладу освіти.
2. Фактори забезпечення конкурентоспроможності навчальних закладів.
3. Механізм управління конкурентоспроможністю закладу освіти.
4. Бенчмаркінг у системі управління конкурентоспроможністю навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюхіна М.В. Маркетингова та іміджева діяльність закладу освіти : підручник для студентів вищих навч. закладів / під заг. ред. М.В. Артюхіної ; ДЗВО «Донбас. держ. пед. універ.» . Слов'янськ : Вид-во Б.І. Маторіна, 2015. 201 с.
2. Берека В.Є. Маркетинг освіти : навчальна програма і методичний посібник. Хмельницький : Вид-во ХГПА, 2006. 264 с.
3. Вознюк В.С. Маркетинг освітніх послуг : навч. посіб. Луцьк : Волинська книга, 2007. 64 с.
4. Григораш В.В. Маркетингова діяльність директора школи. Харків : Вид. група «Основа», 2014. 224 с.
5. Матвіїв М.Я. Методологія та організація маркетингового менеджменту в сфері вищої освіти. Тернопіль : Економіч. думка, 2005. 560 с.
6. Мельникова О.В. Основні напрями просування освітніх послуг українськими ЗВО у мережі Інтернет. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2015. Вип. 15. С. 25–35.

7. Мороз І.В. Менеджмент і маркетинг в освіті : навч.-метод. посіб. Київ : «Освіта України», 2009. 192 с.

8. Освітній маркетинг у вищих школах України та Польщі : навч.-метод. посіб. / С. Гончаров, В. Гурин, Г. Сапсай та інші. Рівне : НУВГП, 2011. 275 с.

9. Фокс К. Маркетинг у сфері вищої освіти: досвід США. *Університетська освіта*. 2012. № 2. С. 8–12.

10. Kotler Ph., Fox K.P.A. Strategic Marketing for Educational Institution. New Jersey, 2001. 388 p.

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

1. Економічна сутність конкуренції та конкурентоспроможності закладу освіти.

При вивченні питання "Економічна сутність конкуренції та конкурентоспроможності закладу освіти" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Розуміння економічної сутності конкуренції. Сутність конкуренції полягає у змаганні між різними учасниками на ринку за залучення клієнтів (учнів, студентів), збільшення прибутку і ресурсів. Вивчення цього аспекту допоможе зрозуміти, як конкуренція впливає на діяльність закладу освіти та його результативність.

Аналіз конкурентного середовища. Ретельний аналіз конкурентів у формі інших закладів освіти, онлайн-платформ та альтернативних методів навчання допоможе визначити переваги та недоліки власного закладу, а також виявити можливості для поліпшення його конкурентоспроможності.

Оцінка ринкових потреб та споживчих вподобань Розуміння потреб та вимог цільової аудиторії дозволяє закладу освіти адаптувати свої програми, послуги та стратегії маркетингу для задоволення потреб клієнтів та виходу на конкурентний ринок.

Стратегії залучення та утримання клієнтів. Розробка стратегій для залучення нових студентів та утримання тих, що вже навчаються, таких як програми стипендій, підвищення якості навчання, розвиток додаткових послуг тощо.

Фінансова стійкість та ефективність використання ресурсів. Ефективне використання фінансових ресурсів, підвищення ефективності витрат та пошук додаткових джерел фінансування допоможуть підтримати конкурентоспроможність закладу освіти в умовах конкуренції.

Постійне вдосконалення та інновації. Заклади освіти мають бути готові до постійного вдосконалення своєї діяльності, впроваджуючи інноваційні методи навчання, технології та програми, що відповідають сучасним вимогам і потребам.

Розуміння цих аспектів допоможе керівникам і адміністрації закладів освіти ефективно управляти їхніми ресурсами, вдосконалювати стратегії та забезпечувати конкурентоспроможність у сучасному освітньому середовищі.

2. Фактори забезпечення конкурентоспроможності закладів освіти.

При вивченні питання "Фактори забезпечення конкурентоспроможності навчальних закладів" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Якість освітніх послуг. Здатність закладу освіти забезпечувати якісну освіту, відповідати академічним стандартам та вимогам національних і міжнародних організацій.

Кваліфікація педагогічного персоналу. Компетентність та професійна підготовка вчителів і викладачів відіграють важливу роль у якості навчання й успішному розвитку учнів та студентів.

Інфраструктура та матеріально-технічна база. Наявність сучасних приміщень, лабораторій, бібліотек, комп'ютерних класів та іншої необхідної інфраструктури сприяє створенню комфортних умов для навчання і досліджень.

Доступність освіти. Забезпечення можливості отримання якісної освіти для широкого кола суспільства, включаючи різні соціальні й економічні групи.

Інновації та сучасні методи навчання. Впровадження новітніх технологій, педагогічних підходів та методик навчання, що відповідають сучасним вимогам та потребам учнів та студентів.

Репутація та бренд. Добра репутація та сильний бренд закладу освіти можуть сприяти залученню й утриманню студентів і батьків, а також привертати увагу донорів та спонсорів.

Фінансова стабільність та ефективне фінансове управління. Ефективне використання фінансових ресурсів та належне фінансове планування можуть забезпечити закладу освіти стабільність і здатність до інвестування у підвищення якості освіти та розвиток.

Стратегія маркетингу та реклами. Спрямованість на адекватну аудиторію та ефективні маркетингові стратегії допомагають привертати і утримувати учнів та студентів.

Співпраця зі спільнотою та бізнесом. Взаємодія з місцевими громадами, підприємствами та іншими освітніми установами може сприяти розвитку закладу освіти, зростанню його конкурентоспроможності.

Постійне вдосконалення та адаптація. Гнучкість та здатність швидко адаптуватися до змін у соціальному, економічному і технологічному середовищі є важливими для забезпечення конкурентоспроможності закладу освіти.

3. Механізм управління конкурентоспроможністю закладу освіти.

При вивченні питання "Механізм управління конкурентоспроможністю закладу освіти" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Стратегічне планування. Розробка стратегічних цілей та завдань, які спрямовані на забезпечення та підвищення конкурентоспроможності закладу освіти.

Аналіз конкурентного середовища. Оцінка конкурентів, їхніх переваг і недоліків, а також можливостей і загроз з метою визначення стратегічних переваг та слабких місць власного закладу.

Маркетинг та реклама. Розробка та впровадження ефективних маркетингових стратегій, спрямованих на привертання та утримання студентів, підвищення упізнаваності бренду та підвищення репутації.

Якість освітніх послуг. Забезпечення високої якості навчання та виховання, що відповідає сучасним вимогам і стандартам.

Фінансове управління. Ефективне використання фінансових ресурсів та розробка фінансових стратегій для забезпечення стабільності і розвитку закладу освіти.

Підтримка та розвиток персоналу. Розвиток кваліфікації та мотивації персоналу, створення сприятливого робочого середовища із забезпечення можливостей для професійного зростання.

Інновації та технологічний розвиток. Впровадження сучасних технологій та інноваційних методів навчання, що дозволяють підвищити ефективність освітнього процесу та залучати нових студентів.

Студентська підтримка та зацікавленість. Розвиток системи підтримки студентів, створення сприятливих умов для їхнього навчання, розвитку та особистісного зростання.

Стратегія розвитку та моніторинг. Розробка довгострокових планів розвитку, впровадження моніторингових систем та звітності для відстеження результатів і коригування стратегій.

Співпраця та партнерство. Розвиток співпраці з іншими закладами освіти, громадськими організаціями, підприємствами, іншими зацікавленими сторонами для спільного досягнення цілей та підвищення конкурентоспроможності.

4. Бенчмаркінг у системі управління конкурентоспроможністю закладів освіти.

При вивченні питання "Механізм управління конкурентоспроможністю закладу освіти" важливо звернути увагу на такі аспекти:

Стратегічне планування. Розробка стратегічних цілей та завдань, які спрямовані на забезпечення та підвищення конкурентоспроможності закладу освіти.

Аналіз конкурентного середовища. Оцінка конкурентів, їхніх переваг і слабкостей, а також можливостей і загроз з метою визначення стратегічних переваг та слабких місць власного закладу.

Маркетинг та реклама. Розробка та впровадження ефективних маркетингових стратегій, спрямованих на привертання і утримання студентів, підвищення впізнаваності бренду та підвищення репутації.

Якість освітніх послуг. Забезпечення високої якості навчання та виховання, що відповідає сучасним вимогам і стандартам.

Фінансове управління. Ефективне використання фінансових ресурсів і розробка фінансових стратегій для забезпечення стабільності та розвитку закладу освіти.

Підтримка та розвиток персоналу. Розвиток кваліфікації та мотивації персоналу, створення сприятливого робочого середовища та забезпечення можливостей для професійного зростання.

Інновації та технологічний розвиток. Впровадження сучасних технологій та інноваційних методів навчання, що дозволяють підвищити ефективність освітнього процесу і залучати нових студентів.

Студентська підтримка та зацікавленість. Розвиток системи підтримки студентів, створення сприятливих умов для їхнього навчання, розвитку та особистісного зростання.

Стратегія розвитку та моніторинг. Розробка довгострокових планів розвитку, впровадження моніторингових систем та звітності для відстеження результатів і коригування стратегій.

Співпраця та партнерство. Розвиток співпраці з іншими закладами освіти, громадськими організаціями, підприємствами та іншими зацікавленими сторонами для спільного досягнення цілей та підвищення конкурентоспроможності.

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТИПОВИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

1. План заходів для поліпшення якості освіти та навчальних програм.

Завдання: Уявіть себе керівником загальноосвітньої школи. Ваше завдання – розробити та впровадити план заходів для поліпшення якості освіти і навчальних програм у вашому закладі. Ваш план повинен включати конкретні заходи та стратегії для досягнення цілей.

Кроки

Аналіз поточного стану

Оцініть поточну якість освіти та навчальних програм у вашій школі. Використайте дані про успішність учнів, результати оцінювання, звіти вчителів та зворотний зв'язок від учнів та батьків.

Визначте сильні та слабкі сторони освітнього процесу та програм.

Визначення цілей

Сформулюйте конкретні цілі щодо поліпшення якості освіти та навчальних програм. Наприклад: підвищення рівня знань учнів у конкретних предметах, розвиток навичок критичного мислення та творчості, забезпечення відповідності навчальних програм сучасним вимогам і стандартам.

Розробка стратегій

Визначте конкретні заходи та програми для досягнення поставлених цілей. Наприклад: організація додаткових занять для учнів, впровадження інтерактивних методів навчання, оновлення навчальних програм та матеріалів.

Впровадження плану

Розробіть графік впровадження заходів та визначте відповідальних осіб за їхню реалізацію.

Забезпечте необхідні ресурси та підтримку для впровадження плану.

Моніторинг та оцінка

Проводьте регулярний моніторинг результатів впровадження заходів.

Оцінюйте ефективність заходів та коригуйте стратегію, якщо необхідно.

Звітність та залучення спільноти

Звітуйте про результати роботи та досягнення поставлених цілей.

Залучайте вчителів, учнів, батьків та інших зацікавлених сторін до процесу управління та вдосконалення освітнього процесу.

Звичайно, після виконання цього завдання треба вивчити результати та внести необхідні корективи для досягнення максимальних результатів у підвищенні якості освіти вашої школи.

2. Маркетингові стратегії для привертання нових учнів та підтримки тих, що навчаються

Завдання: Ви – керівник загальноосвітньої школи, і хочете розробити маркетингові стратегії для привертання нових учнів та підтримки тих, що навчаються. Розробіть маркетинговий план для досягнення цілей.

Кроки

Аналіз цільової аудиторії

Визначте основні характеристики вашої цільової аудиторії: вік, соціальний статус, інтереси батьків та учнів, освітні та культурні вимоги тощо.

Формулювання пропозиції

Сформулюйте унікальну пропозицію школи, яка відобразить її особливості та переваги у порівнянні з іншими школами.

Розробка маркетингових стратегій

Реклама та просування: розробіть план для рекламної кампанії, включаючи використання соціальних медіа, рекламних буклетів, оголошень у місцевих ЗМІ та організацію відкритих днів.

Співпраця з місцевими органами влади та іншими школами: вивчіть можливості для партнерства та спільних заходів.

Залучення батьків: організуйте зустрічі з батьками, батьківські комітети, спільні заходи та програми.

Розвиток шкільних заходів та програм: створіть атрактивні заходи для учнів та їхніх батьків, такі як спортивні турніри, художні виставки, концерти, літні табори тощо.

Впровадження та моніторинг

Розпочніть впровадження розроблених маркетингових стратегій, забезпечте необхідну підтримку та ресурси.

Моніторте результати рекламних та маркетингових заходів і аналізуйте їх ефективність.

Вносьте корективи до стратегій, якщо потрібно, на основі результатів моніторингу та зворотного зв'язку від учасників.

Оцінка результатів

Оцініть результати реалізації маркетингового плану та його вплив на кількість заявок і задоволення клієнтів (учнів та батьків).

Звітуйте про результати та рекомендації для майбутніх стратегій маркетингу.

Це семінарське завдання допоможе вам реалізувати маркетингові стратегії для привертання та утримання учнів у вашій школі.

ЗАВДАННЯ, ЗАДАЧІ І ВПРАВИ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ І ДОМАШНЬОЇ РОБОТИ

Практичні завдання

1. Аналіз конкурентного середовища:

- Зібрати інформацію про конкурентів закладу освіти (інші школи, коледжі, університети).
- Провести SWOT-аналіз конкурентів, визначити їхні сильні та слабкі сторони, можливості та загрози.

- Порівняти результати SWOT-аналізу з власним закладом освіти та визначити ключові напрями для підвищення конкурентоспроможності.

2. Маркетингові стратегії:

- Розробити маркетинговий план для привертання нових студентів або учнів.

- Створити презентацію або брошуру, яка відобразатиме переваги та можливості закладу освіти.

- Провести анкетування серед потенційних студентів / учнів для визначення їхніх потреб та очікувань.

3. Розвиток інфраструктури та матеріально-технічної бази:

- Провести огляд наявної інфраструктури та ідентифікувати області для поліпшення.

- Розробити план розвитку інфраструктури та закупівлю необхідного обладнання або матеріалів.

- Організувати опитування студентів / учнів щодо їхніх потреб у зручних та сучасних умовах для навчання.

4. Підвищення якості освіти та навчальних програм:

- Провести аналіз показників успішності студентів / учнів та виявити слабкі місця.

- Розробити план дій для підвищення якості освіти та впровадження інноваційних методик навчання.

- Організувати тренінги для вчителів / викладачів щодо сучасних підходів до навчання та викладання.

5. Фінансове управління та розвиток:

- Провести аналіз фінансових потоків та розробити бюджет для підвищення ефективності використання ресурсів.

- Розробити план залучення фінансування для реалізації стратегічних проєктів.

- Вивчити можливості для отримання грантів або спонсорської підтримки для реалізації інноваційних ідей та програм.

6. Підтримка та розвиток персоналу:

- Провести аналіз потреб у підвищенні кваліфікації та розвитку персоналу.

- Організувати тренінги та семінари для персоналу з питань професійного розвитку та інноваційних підходів у навчанні.

- Створити програми мотивації і стимулювання персоналу для підвищення продуктивності та відданості закладу освіти.

Тестові завдання

1. Що означає термін "бенчмаркінг" у контексті управління закладом освіти?

- а) внутрішній аналіз результатів;
- б) порівняння з результатами інших закладів освіти;
- в) оцінка власної ефективності;
- г) розробка стратегій розвитку.

2. Яка основна мета впровадження бенчмаркінгу в закладах освіти?

- а) зниження витрат на освіту;
- б) підвищення якості навчання та управління;
- в) збільшення чисельності студентів;
- г) оптимізація адміністративного процесу.

3. Який тип бенчмаркінгу включає вивчення найкращих практик в інших галузях, які можуть бути застосовані у закладі освіти?

- а) внутрішній;
- б) зовнішній;
- в) функціональний;
- г) якісний.

4. Який підхід до бенчмаркінгу орієнтований на пошук найкращих практик у власній галузі?

- а) вертикальний;
- б) горизонтальний;
- в) функціональний;
- г) секторний.

5. Яка основна перевага використання бенчмаркінгу для закладів освіти?

- а) зниження витрат на освіту;
- б) підвищення рівня конкурентоспроможності;
- в) Поліпшення умов для студентів;
- г) збільшення прибутковості.

6. Що означає конкурентоспроможність закладу освіти?

- а) здатність привертати студентів із-за кордону;
- б) можливість викладачів вести уроки різними мовами;
- в) здатність ефективно конкурувати на ринку освітніх послуг;
- г) наявність найбільш сучасного обладнання.

7. Які фактори впливають на конкурентоспроможність закладу освіти?

- а) репутація, якість освіти, фінансове забезпечення;
- б) короткий робочий день, розвинене студентське самоврядування;
- в) наявність спортивних секцій, велика кількість відпусток;
- г) розташування в центрі міста, партнерство зі спонсорами.

8. Яка стратегія управління спрямована на впровадження новітніх методів навчання та сучасних технологій?

- а) стратегія розвитку партнерств;
- б) інноваційна стратегія;
- в) стратегія розширення;
- г) стратегія диверсифікації.

9. Яка роль репутації в управлінні конкурентоспроможністю закладу освіти?

- а) вона не має важливого значення;
- б) може впливати на привертання студентів та викладачів;
- в) це лише маркетинговий хід;

г) репутація визначається лише кількістю публікацій у наукових журналах.

10. Якість освіти є одним із ключових факторів в конкурентній боротьбі закладів освіти. Як найкраще її підвищити?

- а) збільшити вартість навчання;
- б) поліпшити умови навчання та матеріально-технічну базу;
- в) зменшити кількість вступних випробувань;
- г) збільшити кількість відпусток для студентів.

Питання для обговорення

1. Чим відрізняються внутрішні фактори забезпечення конкурентоспроможності закладу освіти від зовнішніх?

2. Що належить до системи внутрішніх факторів забезпечення конкурентоспроможності ЗВО?

3. Які зовнішні фактори найсуттєвіше впливають на рівень конкурентоспроможності ЗВО?

4. Які є основні методи оцінки конкурентоспроможності закладів освіти?

5. Які методи оцінки конкурентоспроможності ЗВО є найпоширенішими?

6. У чому полягає сутність процесу управління конкурентоспроможністю закладу освіти?

7. Які основні етапи включає процес управління конкурентоспроможністю закладу освіти?

8. Які основні принципи управління конкурентоспроможністю закладу освіти?

9. Які переваги для закладу освіти дає використання бенчмаркінгу?

10. У чому полягає сутність концепції бенчмаркінгу в освіті?

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

Автономія 35
Бенчмаркінг 82, 92, 93
Етика управління 44, 48
Інклюзивний підхід 10
Інновації 7, 30, 34, 36, 71, 72
Інноваційні підходи 32, 34
Інформаційні системи управління 46
Комунікація 7, 45, 57, 58, 59, 60
Конкуренція 11, 83
Конкурентне середовище 83
Конфліктологія 58, 59
Лідерство 7, 48, 52, 59, 60
Принципи педагогічного менеджменту 8, 16
Маркетинг 71, 72
Маркетингова діяльність 71, 72
Маркетингове дослідження 72
Методи педагогічного менеджменту 5, 78
Методи навчання 9, 11, 30, 31, 32
Методи планування 8, 32
Методичне забезпечення 30, 31, 33
Навчальні матеріали 40, 64
Організаційна культура 44, 48, 56
Рівні планування 32
Складові планування 32
Стратегічне планування 18, 85, 87
Тимбілдинг 59
Форми навчання 31, 51
Функції менеджменту 16

Електронне навчально-методичне видання

Оксана СОЛТИСІК, Анатолій РИБЧУК, Любов КВАСНІЙ

МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТИ

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Редактор

Ірина Невмержицька

Технічний редактор

Ірина Артимко

Здано до набору 12.11.2024 р. Формат 60x90/8. Гарнітура Times. Ум. друк.
арк. 6,12. Зам. 109.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка.
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від
01.07.2016 р.). 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24, к. 203